

DOMOVINA

Upravišтво „Domovine“ v Ljubljani, Knaflcova ulica 5
Uredništvo „Domovine“, Knaflcova ulica 5/II, telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za tujstvo razen Amerike: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din; Ameriki letno 1 dolar. — Račun poštna uradnica, podružnica v Ljubljani, št. 90.586.

Zaposlitev vojnih invalidov je le na papirju

Invalidski zakon ima paragraf 26., ki določa, da morajo državni in samoupravni uradi in podjetja in zasebna podjetja zaposliti vojne invalide. Žal le, da se ta paragraf ne izvaja. Čebisenatančnoizvajal, bi ne bilo niti enega vojnega invalida, ki bi ne bil zaposlen, razen težkih vojnih invalidov, ki res ne morejo delati in so tako kolikor toliko preskrbljeni po zakonu.

Združenje je že večkrat posredovalo, banska uprava je izdala celo pravilnik in pozvala, da se omenjeni paragraf mora upoštevati, a vse je ostalo le na papirju. Tudi pritožba na ministrstvo ni zalegla. Zakaj je potem ta paragraf sploh prišel v zakon? Nihče izmed tistih, ki ga ne upoštevajo, še ni bil kaznovan, kakor določa prav isti paragraf.

V državnih, samoupravnih in zasebnih službah je v Sloveniji zaposljeno komaj 565 izmed 10.000 vojnih žrtev. Mnogo invalidov pa, ki so sicer dobili službe, je bilo po enem, dveh ali treh letih predčasno upokojeno, ker v pisarnih vojnih invalidov pač niso radi gledali. Kako vse drugače je z vojnimi žrtvami v mnogih drugih državah, kjer za bedne voj-

ne žrtve vse store.

Vsak izmed vojnih nesrečnežev neprestano čuti tiho bolečino, ko vidi šolske tovariše in tovariše z bojišč zdrave in srečne, ker niso pohabljeni. Invalidi jih ne zavidajo za službe, a vendar zahtevajo tudi zase svoje pravice, ki jih daje omenjeni paragraf. Samo dobre volje in razumevanja za doprinesene žrtve je treba, kakor je to v mnogih drugih državah, zlasti v Franciji, kjer je za podjetje ali za urad največji ponos, da ima uslužbenega vojnega invalida.

Invalidi samo zahtevajo, da se zakon, ki je sicer v mnogih ozirih nujno potreben popravka, spoštuje in izvaja, dokler ne bo uveljavljen nujno potreben nov invalidski zakon. Paragraf 26. mora priti tudi v novi invalidski zakon, a z dodatkom, da se tisti, ki teh odredb ne bi izvrševal, občutno kaznuje. Tistim, ki se izgovarjajo, da se mnogo invalidov ne more zaposliti, češ da niso za to ali ono delo sposobni, je treba povedati, da se za vsakega invalida lahko dobi primerno delo, ki ga enako dobro opravlja kakor zdrav človek.

Letošnji pridelek hmelja bo znatno manjši od lanskega

Srednjeevropski hmeljski urad je objavil poročilo o stanju hmeljskih nasadov na dan 16. avgusta, ki pravi v glavnem naslednje:

Češkoslovaška. V zateškem okolišu je bilo vreme v začetku avgusta silno slabo. Velika vročina in suša sta ogražali letino. Poznejši dež je ustavil razvoj bolezni hmeljskih uši. Ponekod pa je bil dež tako obilen, da se je bati tudi od te strani škode, ker nastopa zjutraj megla. Zaradi neugodnega razvoja vremena so se morali hmeljarji odločiti, da takoj oberejo hmelj. Pridelek bo manjši, kakor je bil lani. Glede kakovosti pa je letošnji hmelj zelo dober. Malo prideleka bo zlasti v suhih legah, kjer je suša napravila precej škode. Četudi še ni mogoče navesti končne cenitve, vendar je gotovo, da bo letošnji pridelek manjši. Znašal bo kakih 135.000 stotov po 50 kg (lani 182.000). Tudi v ostalih češkoslovaških hmeljskih okoliših je stanje podobno. Skupaj se ceni ves pridelek Češkoslovaške na 185.000 do 187.000 stotov po 50 kg (la-

ni 241.000), tako da bo za blizu 23 odstotkov manjši kakor lani.

Nemčija. Glede na omejitve hmeljskih nasadov in glede na škodo, ki jo je povzročila zlasti toča, bo znašal letos v hallertauskem okolišu pridelek 105.000 do 110.000 stotov po 50 kg. Celotni pridelek Nemčije pa se po sedanjem stanju ceni na 172.000 do 182.000 stotov po 50 kg (lani 200.000).

Ostale države. Po izboljšanju, ki je v zadnjem času nastopilo v stanju nasadov, se v Savinjski dolini lahko pričakuje pridelek 40.000 stotov po 50 kg. Brez dvoma bo pridelek kakovostno težak. V Bački pa so nasadi hudo trpeli zaradi peronospor in bo znašal letošnji pridelek 20.000 stotov po 50 kg. V Franciji pričakujejo slabo srednjo letino, na Poljskem pa v lublinskem okolišu za 25 do 30 odstotkov manj pridelka, medtem ko bo pridelek v Volhyniji dosegel komaj polovico običajne letine.

Lepa slovesnost razvitja prapora naših rojakov v Nemčiji

Jugoslovenska osrednja delavska zveza je imela predzadnjo nedeljo v Marlu veliko slavlje, ki se je razvilo v manifestacijo vseh naših rojakov, ki prebivajo na Vestfalskem in v Porenju, zakaj iz vseh krajev, kjer so naše kolonije, so prišli odposlanci in gostje v Marl. Le škoda, da je dež nekoliko oviral še večji razmah slavlja. Namesto na prostem

se je morala prireditve vršiti v veliki dvorani in v sosednih prostorih, ki so bili do kraja napolnjeni. Posebno zadoščenje je zbudil prihod tajnika našega poslaništva v Berlinu g. Milivoja Panduroviča, kateremu je bila z našega dvora poverjena častna naloga, da pri razvitju krasnega novega prapora zveze zastopa kumico Nj. Vel. kraljico Marijo.

Prav tako je bil navdušeno pozdravljen narodni poslanec g. Rudolf Pleskovič, ki je prišel na slavlje kot zastopnik ministra n. r., senatorja dr. Kramerja in kot odposlanec Sokolstva, Družbe sv. Cirila in Metoda, Zveze kulturnih društev in Narodnosocialne zveze. Zadoščenje je bilo tem večje, ker je prinesel dva krasna traka (dar Sokolstva in narodnega delavstva), s katerima je po razvitju okrasil novi prapor. Prireditve je bila počastena tudi z navzočnostjo uglednih nemških predstavnikov. Bilo je zanimivo, da so se nemški prijatelji v Marlu ne samo po bratovsko veselili z našimi rojaki, marveč so nekateri tudi navdušeno pomagali pri pripravi za prireditve.

Predsednik Pavel Bolha je toplo pozdravil številne goste, prijatelje in člane. V daljšem govoru je opisal pomen tega slavlja, ki je krona 15-letnice vztrajnega dela zveze. Poslanec g. Rudolf Pleskovič je sporočil tople pozdrave iz domovine. Posebno je bilo navdušenje, ko je v kratkem nemškem nagovoru izrekel veliki gostinski državi zahvalo za vso naklonjenost, ki jo izkazuje našim ljudem. Deželni svetnik g. dr. Ehensberger je pozdravil slavje Jugoslovenov in izrazil željo, da bi bila naša kolonija tudi v bodoče posrednica med Nemčijo in Jugoslavijo. Ko je dr. Ehensberger vzkliknil na čast Nj. Vel. kralju Petru II. in jugoslovenskemu narodu, se počastitve niso polegale. Narod je tudi vzklikal Nj. Vel. kraljici Mariji in vsemu kraljevskemu dvoru, ki je izkazal s kumstvom kraljice najvišje priznanje našim izseljencem. Zelo lep in ganljiv je bil prizor, ko so se vsi zbrani spomnili zaslužnih pokojnikov, v prvi vrsti dr. Gregorja Žerjava in dr. Janeza Evangelista Kreka, in je godba zaigrala nemško pesem o pokojnem zvestem tovarišu.

Novi prapor je pri naših rojakih kakor pri Nemcih zbudil občudovanje. Ponos naših rojakov na lepi prapor je velik. Prapor varujejo kot dragocenost in ga zaradi slabega vremena kar niso hoteli vzeti s seboj, ko so se odpravili na izlet v domovino.

Po svečanem razvitju prapora se je razvila velika ljudska veselica. Po dvorani je bila gneča, a vendar so vsi udeleženci bili nad vse zadovoljni.

NAŠIM NAROČNIKOM!

Jesen je pred durmi, pridelki bodo kmalu pospravljeni, zato ne pozabite na »Domovino«, da je tudi treba plačati naročnino. Precejšnje število jo je že plačalo, toda veliko jih je še, ki stojijo on strani in čakajo neodločni. Vsem tem smo v današnji številki priložili položnico, da jih opozorimo na naročniško dolžnost. Upamo, da to pot ne bo zaman, ker vemo, da so vsi naši cenj. naročniki dovolj razsodni, da bodo uvideli, da je treba vsako blago, ki je naročeno, tudi plačati, tako tudi časopise. In »Domovina« zahteva od svojih naročnikov tako malo, samo 36 dinarjev na leto, nudi pa jim 52 številčk zabavnega in poučnega čtiva. Naročnika ne stane torej številka niti dinar. »Domovina« je vredna tega denarja, zato naj nihče več ne premišlja, marveč naj zanesljivo do Malega šmarna nakaže s položnico ono vsotico, ki jo je še dolžan. Tako bomo ostali prijatelji tudi vnaprej.

Uprava »Domovine«.

Za mlade viničarje naj se uvede strokovni izpit

Viničarski red iz leta 1926. določa, da izdajajo viničarske knjižice občinska oblastva in da more postati viničar le oseba, ki je delovala tri leta v vinogradu. Dokazati mora torej vinogradniško vzposobljenost. Žal pa se dogaja, da dobivajo izkazila o vinogradniški praksi, to je viničarske knjižice, moške osebe, ki so sinovi viničarjev, ko dopolnijo 21 let starosti, ne glede na to, ali so delali v vinogradu 14 dni ali pa po viničarskem redu določeno dobo.

Predsedniki občin in občinski uradniki se ne zavedajo, kakšna pooblastila dajejo s knjižicami. Lastnik te knjižice postane v nekaj minutah strokovno naobrazen viničar, a malokateri izmed teh pozna ustroj vinogradništva. Občinske uprave se namreč zadovoljijo z izjavami, da so prosilci delali v vinogradih in da znajo opravljati vsa vinogradniška dela, ne da bi se o tem prepričale.

Tak mladenič brez prave prakse ne zna rezati trt, ne zna pravilno rigolati, ne zna, pa tudi noče škropiti, kakor bi moral, ker ne ve, da škodljivka peronospora udobno preživlja svojo življenjsko dobo na spodni strani lista. Tudi ne ve, kakšna je posledica nepravilnega škropljenja v prihodnem letu. Pa še polno drugih reči ne ve. Zlasti tudi cepiti taki mladi viničarji po večini ne znajo.

Za strokovno službo, kakor je viničarska, naj bi se zahteval strokovni izpit. Kdor nima strokovnega izpita, bi ne smel dobiti viničarske knjižice. Strokovno izpitno komisijo naj bi sestavljali sreski kmetijski referent, en trsničar, en izkušen starejši vinogradnik in dva starejša izkušena viničarja. Zadnje štiri naj izvolijo pristojna strokovna društva. Stroške za komisijo naj bi nosili sreski kmetijski odbori in vinogradniška društva. Torej naj se ne obremenjujejo že tako silno slabo plačani vinogradniški delavci. Le na podlagi izpričevala, izdanega od take komisije, potrjenega od sreskega načelstva, naj se izda viničarska knjižica. Take izkušnje naj se zahtevajo naknadno od vseh onih viničarjev, katerih službena doba še ni trajala nad pet let od izdaje viničarske knjižice, odnosno, ki niso prekoračili 35 let starosti. Izpit naj bo praktičen in teoretičen. Taka komisija naj bi

se sestala dvakrat na leto, da ne bi bil sreski kmetijski referent preveč obremenjen.

Pisec teh vrstic želi kot prizadeti manjši vinogradnik samo, da bi se stanje vinogradnikov izboljšalo in dvignil ugled viničarjev. Odločujoči činitelji naj viničarski red v toliko izpopolnijo.

V. S.

Politični pregled

»Prager Tagblatt« je objavil zanimive podrobnosti o bivanju kitajskega finančnega ministra dr. Kunga v Pragi, ki je dovedlo

do zaključitve pogodbe o velikih dobavah češkoslovaške industrije Kitajski,

o katerih so trajala pogajanja že dalje časa. Med Škodovimi tvornicami in kitajsko državo je bila sklenjena okvirna pogodba, po kateri dovoljujejo Škodove tvornice Kitajski industrijsko posojilo 10 milijonov funtov šterlingov. Podrobnosti načrta dobav bodo postopno določene, pri čemer bosta Kitajcem prepuščena izbira proizvodov in določitev dobavnih rokov. Gre po večini za dobavo vojnih potrebščin, vendar pa trdijo istočasno, da določa pogodba tudi dobave za gospodarsko obnovo Kitajske. Predvsem prihaja v poštev izpopolnitev kitajskih železnic s sodelovanjem češkoslovaških tvrdk.

Finančni minister Kung in drugi kitajski zastopniki so se mudili v zadnjem času tudi v glavnih mestih na zapadu, kjer so predvsem

v Londonu in Parizu sklenili velika posojila.

Sporazum o dobavah blaga tu ni bil mogoč, ker so zapadne industrije zaradi svojega ogromnega oboroževalnega načrta komaj v stanju zadoščati lastnim potrebam. Temu dejstvu se je treba predvsem zahvaliti, da so prišle v poštev češkoslovaške tvrdke.

Po silni japonski ofenzivi, ki je trajala dva dni,

so Japonci zavzeli nankovski prelaz.

Z zmago pri Nankovu so si Japonci zavarovali hrbet in imajo prosto pot v Notranjo Mongolijo. Če se Kitajcem ne posreči v nankovskih gorah zadržati Japonce, bo usoda Notranje Mongolije v nekaj dneh zapečatena.

Hude borbe se vrše še nadalje pri Šanghaju, kjer so tudi Japonci v ofenzivi, vendar

okoli Šanghaja Kitajci vztrajajo na svojih postojankah.

Kljub temu so Japonci dosegli tudi tu nekaj manjših uspehov. Po vrhu tega se jim je posrečilo ob izlivu Huangpua izkrcati novo vojaštvo. V šanghajskih vodah je zdaj 18 ladij angleške mornarice. Po neki vesti iz Tiencina je na pohodu proti Peking, Tiencinu in v hopejsko deželo 25 kitajskih divizij. Kitajci so si zgradili v bližini Težava zasilno letališče, kjer imajo tudi velike zaloge bencina. V Težavu si bodo, kakor kaže, napravili svoje glavno oporišče za operacije proti Peking in Tiencinu. Kljub zadnjim uspehom menijo Japonci, da bo vojna trajala dalje časa.

S španskih bojišč prihajajo poročila, da

frankovci s treh strani prodirajo proti Santandru.

Baski se jim le slabo upirajo in zato kaže, da bo Santander kmalu padel. Frankovci so že zavzeli kraje, ki so komaj 15 kilometrov oddaljeni od Santandra. Pred Madridom ni bilo posebnih dogodkov.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na ptujskem sejmu so bile za kg žive teže nastopne cene: volom 4 do 5,50, kravam 2,75 do 4,50, bikom 3,75 do 5,50, juncem 3,75 do 4,25, telicam 3,50 — 5, teletom 5,75 Din. Konji so bili po 450 do 5.000, žrebata po 900 do 2.000 Din za glavo.

HMELJ. Iz Zlatca poročajo, da so obrali že nad polovico letošnjega hmelja. Kakovost pridelka je prav dobra. Cena prvovrstnega hmelja je narasla na 1075 KC za 50 kg, sicer pa se hmelj prodaja po 800 do 1075 KC za 50 kg.

SADJE. Na ljubljanskem trgu prodajajo lepa jabolka po 3 Din kg. Češplje so povprečno po 5 Din, hruške so od 3 do 5 Din. Grozdje se je pocenilo na 6 Din kg. Slovito hamburško grozdje se prodaja še po 10 Din. Po-

18

MIRO BRODNIK:

LJUBEZEN NE UMRE

»I, ti,« je dejal Podbregar in skomignil z rameni.

»Da, jaz,« je rekel Andrej. »Potem me pa pustite, da se bom jaz zmenil z njo, kadar se bo meni zdelo.«

In sam pri sebi je pomislil, kaj bi Marija rekla, če bi ga zdajle pri tem pogovoru slišala!

»Pa napravi, kakor hočeš,« se je vdal Podbregar. »Jaz sem ti hotel samo ugoditi pot.«

»Kaj se pravi spet to?« je vzkliknil Andrej in vstal. »Toliko fanta sem pa že, da si bom znal sam pridobiti dekle, ki mi je kaj do njega. Ali bi vi pustili, da bi se vam bil kdo vtikal v ljubezen?«

»Slišiš,« je tedaj vzkliknil Podbregar, »tako se pa ne govori. Jaz imam posestvo, in hočem, da bo prišlo v prave roke, ki so meni po godu. V hišo mora priti ženska, ki jo bom poznal in ki se bo znala ozirati tudi na mojo voljo.«

»O, se pa kar vi še enkrat oženite in pustite posestvo mladi! In če grem še danes od hiše. Barantati zase ne pustim. In če mislite še kaj mešetariti s Korenom, pojdem še danes tja in mu rečem, da bo lahko Tončka do smrti čakala na moža, če si je izbrala mene. To sem vam hotel reči, nič drugega!«

Obrnil se je in šel iz izbe.

Podbregar in Podbregarica sta se spogledala. Kaj je spet to? Kaj naj to pomeni? Ali mar ne more pozabiti Kačarjeve? In tisto

s posestvom, ki naj ga oče kar zapiše, kamor ga hoče? Ali je fant znorel?

»Preveč si silil vanj,« je rekla Andrejeva mati.

»I, lepo sem se hotel z njim pogovoriti, pa je takšna tuhta! Kje je le to dobil?«

»Po meni ne,« je hladno rekla Podbregarica.

Mož je njene besede mirno požrl. Potem je tudi on vstal in šel ven. In premišljal je o nevhvaležnosti sveta. Samo dela in dela, za dom, za sina, a ta kar meni nič, tebi nič zavrne posestvo, žena ga pa še zasmehuje.

In pošteno se je ujezil. Takšen je svet!

Da bi potešil svojo jezo, je šel v gostilno in sedel tam v kot. Usoda je hotela, da je bilo prvo, kar je zvedel, novica o sinočnjem pretepu. Zaklel je.

»Hudiča, ali je ves svet ponorel? Takšnega sina imam torej!«

Plačal je in čemerem odšel na njivo.

Sina tisti dan ni več videl, ker se ni prikazal domov do polnoči. Šele ko je že dremal, je zaslišal njegove korake v veži.

In zdelo se mu je, kakor bi bil skozi te korake slišal Andrejeve besede: Barantati zase ne pustim!

Ko se je drugo jutro Andrej zbudil, mu je kar nekako odleglo, saj se je spomnil, da bo zvečer že odšel. Nekateri njegovi tovariši so se odpeljali že z jutrnim vlakom in kar najrajši bi se jim bil še on pridružil, toda ker se

je bil z nekaterimi drugimi domenil, da pojdejo skupaj z večernikom, ni maral zdaj izpremeniti svojega načrta.

Dopol dne se je zmužnil z doma in h kosilu sploh ni prišel. Pač pa je stopil h Kačarici.

Marijino mater je dobil doma pri delu. Ko je stopil čez prag, ga je debelo pogledala.

»Kaj pa je tebe prineslo?« ga je začudeno vprašala.

»Ne vem, kam naj bi se dal, pa sem prišel k vam pogledat.«

In potem ji je povedal, kako se je bil snoči sprl z očetom. Ničesar ni zamočal, še tistega o pismih ne.

»In kaj boš zdaj počel?« je dejala Kačarica.

»Domače bom pustil, naj delajo, kar hočejo. Saj sem jim dovolj razločno vse povedal. Oče misli, da bo delal z menoj kakor s kakšnim otrokom. Vraga, saj sem že dovolj star, da bom lahko sam odločal, kaj mi bo prav in kaj ne.«

»Pa se le ne bi smel z njimi tako udariti...«

»Kaj mi je pa drugega ostalo? Saj bi bila drugače oče in mati počela bog ve kakšne neumnosti, jaz naj bi jih pa za njima popravljaj. Se na misel mi ne pride, da bi komu pustil gospodariti nad seboj. Zdaj se bosta vsaj dobro premislila, preden bosta spet kaj poskusila. In kako lepo sta me mislila oženiti,« je dejal in se moral posmejati, ko se je še enkrat spomnil včerajšnjega prizora.

»Tak nocoj že pojdeš?« ga je vprašala Marijina mati.

»Da, moral bom iti, če bom hotel ob pravem času priti. Sicer pa odhajam z lahkim srcem. Prav nič me ne veže na dom.«

sebnost dobro je trg zadnje čase založen s svežimi smokvami, ki jih prodajajo po 7 Din kg.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 24. t. m. v devizah (s prišteto premijo)

1 holandski goldinar za 23.95 do 24.10 Din;
1 nemško marko za 17.44 do 17.57 Din;
1 angl. funt sterl. za 216.08 do 218.14 Din;
1 ameriški dolar za 43.07 do 43.44 Din;
100 franc. frankov za 162.69 do 164.13 Din;
100 češk. kron za 151.24 do 152.34 Din;
100 ital. lir za 227.70 do 230.78 Din

Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 408.50 Din. Avstrijski šilingi so bili v zasebnem kliringu v Ljubljani po 8.45 Din. nemški klirinški čeki pa po 13 Din

Sejmi

29. avgusta: Poljčane, Muta, Sv. Filip v Vercah;

30. avgusta: Zalec, Velika Loka, Koračice;
31. avgusta: Videm - Dobropolje, Konjice Zagorje ob Savi;

1. septembra: Skaručina, Radeče, Višnja gora, Guštanj;
2. septembra: Črnomelj, Sodražica, Prosenjakovci, Sv. Bolfenk pri Ptuj;
4. septembra: Bogojina, St. Rupert pri Krškem, Vesela gora, Vuhred (za živino).

Drobne vesti

== Omejitve dobička pri izvozu govedi in svinj v Italijo. Uredba o ureditvi zavoda za pospeševanje zunanje trgovine od 30. marca daje pooblastilo zavodu, da lahko pobira tudi prispevek za izravnavo trgovskega dobička pri izvozu posameznih proizvodov, ki se izvažajo na podlagi posebnih ugodnosti, z jamčenih s trgovinskimi pogodbami. Iz Beograda poročajo zdaj, da je zavod za pospeševanje zunanje trgovine izdal določbo, po kateri se bo pri izvozu goveje živine v Italijo pobiral prispevek za izravnavo trgovinskega dobička v višini 200 Din od vsakega goveda poleg obstoječe izvozne takse 20 Din od glave. Enak prispevek se bo pobiral pri izvozu svinj, in sicer v višini 50 Din od vsake svinje poleg obstoječe takse 25 Din. Ta prispevek je zavod že začel pobirati. Višina prispevka se bo v bodoče ravnala po cenah, ki se bodo dosegle za našo govejo živino in svinje pri izvozu v Italijo. Dohodek od pobranega prispevka se bo uporabljal za poravnane izgube pri izvozu sličnih proizvodov na druga tržišča.

== Rusija spet izvažajo žito. Iz Londona poročajo, da so v zadnjih tednih prispeli v angleška pristanišča znatne pošiljke ruskega žita. Nadaljnje pošiljke napovedujejo v prihodnjih dneh.

== Povečanje denarnega obtoka. Poslednji izkaz Narodne banke od 8. t. m. zaznamuje nadaljnje povečanje obtoka bankovcev v naši državi, in sicer za 55.8 milijona na 5743 milijonov dinarjev in je bil za 774 milijonov večji kakor lani ob tem času in za 1566 milijonov večji kakor ob istem času leta 1934., ko smo imeli najnižji obtok. Obtok kovancev iz nikla in srebra se je v prvi četrtini avgusta le nebitveno povečal na 818 milijonov dinarjev in se drži približno na lanski višini. Skupaj smo imeli 8. avgusta v obtoku za 6561 milijonov dinarjev bankovcev in kovancev.

== Nove podružnice Narodne banke. Že lani je Narodna banka sklenila, da ustanovi podružnico v Užicu. Verjetno pa je, da bo ustanovila še letos nadaljnje podružnice. Predvsem zahtevajo ustanovitev podružnice gospodarstveniki v Leskovcu.

DOPISI

HRASTNIK. 30 letnico podružnice Zveze rudarjev Jugoslavije v Hrastniku so naši rudarji praznovali te dni prav slavnostno. Dopoldne se je razvil s hrastniške postaje dolg sprevod, v katerem so igrali štiri rudniške, odnosno delavske godbe. Pri delavskem domu je pozdravil navzočne hrastniški župan g. Malovrh. Nadalje so govorili g. Alojz Sedej, predsednik strokovne komisije iz Ljubljane, g. Lovro Jakomin, predsednik Delavske zbornice iz Ljubljane in razni odposlanci podružnic strokovnih organizacij. Zaključno besedo je imel glavni tajnik Zveze rudarjev g. Jurij Arh iz Zagorja. Ustanovitelj hrastniške podružnice Zveze rudarjev g. Ignac Siter iz Trbovelj se zaradi bolezni slavlja ni mogel udeležiti. Za zasluge na strokovnem rudarskem področju so bili odlikovani z diplomami gg. Ivan Urlep, prvi predsednik hrastniške podružnice, Alojz Kovač, upokojeni rudar, Karel Malovrh, hrastniški župan, Ignac Siter iz Trbovelj in Miha Čobal iz Zagorja.

MALA NEDELJA. V nedeljo 5. septembra ob 15. uri ob vsakem vremenu se bo vršila staroznana velika sokolska tombola. Glavni

dobitek 1500 Din, 20 tombol, veliko število drugih dobitkov v skupni vrednosti 12.000 dinarjev. Razstava dobitkov. Godba, ples.

SROMLJE. Sokolska četa je priredila 8. t. m. popoldne sokolski nastop, katerega se je udeležilo lepo število občinstva. Ko je prikorakalo nastopajoče članstvo na telovadišče, je bil najprej pozdrav državni zastavi. Z lepimi besedami je starosta br. Slavko Zupevc pozdravil zbrano občinstvo in orisal delo sromeljskega Sokola. Nato je dobil besedo br. Zbinka Vid, starosta artiškega Sokola, ki je prišel z lepim številom članov, članic, naraščaja in dece na naš nastop. Po govoru so vsi zapeli »Pesem sokolskih legij«, ki se je veličastno razlegala daleč po naših vinskih gorah, čeprav vemo, da ni bila všeč našim nasprotnikom. Zatem se je pričela telovadba, ki jo je vodil načelnik br. Hervol. Vse proste vaje so bile prav dobro izvedene. Nazadnje je sledilo orodje, na katerem so nastopili člani iz Artiče in Kapel. Po končani telovadbi je bila prijetna prosta zabava.

VERŽEJ. Pri nas je služil vrsto let poštno kot občinski sluga starček Zbota Martin. Kakor za druga društva je raznesel za majhno nagrado nedavno po Veržeju tudi članom JNS vabila za občni zbor veržejske krajevnne organizacije. To je strašno razsrdilo nekatere gospode. Eden izmed njih je pisal občinskemu uradu v Veržeju tole pismo: »Ali je tajništvu krajevnne organizacije JRZ znano, da je v ponedeljek občinski sluga nosil po trgu vabila za občni zbor organizacije JNS? Kako se more občinski sluga med uradnimi urami porabljanji za take posle? Ali je občina tako uslužna bivšim odbornikom JNS? Člani JRZ odločno protestirajo proti takemu postopanju. S spoštovanjem za mnoge volilce...« Strankarski aparat je začel takoj delovati. Krajevna organizacija JRZ za Veržej je poslala pismo občini, v katerem pravi: »Ker ima občinski sluga že več takih primerov na vesti in na taka dejanja gnusijo človeku, ki ima le košček poštenja v sebi, pozivamo celotni odbor, da se posveti z vsemi silami delu za svoj gospodarski in kulturni napredek in izboljšanje razmer ter ga odstavi iz službe. Naše geslo bodi poštenost, pravičnost in zakonitost. Veržej, 28. junija 1937. Tajnik Pučko in predsednik Novak.« Uspeh tega ultimata ni izostal, kakor je razvidno iz službenega pisma nesrečnemu Zbota od 30. julija, ki ga je poslal v imenu uprave občine Veržeja njen župan Galunder. Vsebi

»To bo Marija v skrbeh...«

»Ne, ne bo, mati,« je rekel Kačarici. »Saj smo se vse dogovorili. In moja vojaščina tudi ne bo tako dolgo trajala, da ne bi mogla strpeti.«

»Le pogosto ji piši, Andrej,« ga je Kačarica poprosila. »Posebno zadnje dni, ko bo pričakovala otroka. Vem, da ti bo zmerom hvalna. Saj bo tako sama...«

»Bom, mati,« je obljubil Andrej. »Kar brez skrbi bodite. In če boste kaj zvedeli, kar bi me zanimalo, mi sporočite.«

Dal ji je svoj naslov, potem pa je šel. Popoldne je stopil samo toliko domov, da bi se poslovil. Oče in mati sta sedela v kuhinji. Podbregar je za mizo žulil pipo, Podbregarica pa je kuhala večerjo.

Andrej je pogledal po kuhinji, potem pa je šel brez besed v svojo sobo. Oblekel se je v vojaško obleko. Še dobro uro časa je imel. Zato je sedel in napisal pismo za Marijo, v katerem ji je sporočal, da se vrača v Srbijo, in ji obljubljal, da bo spet prišel, ko mu bo mogoče. In seveda ji ni pozabil dodati tudi nekaj besed v izpodbudo. O sporu s starši ni omenil niti besedice, ker ni maral, da bi se Marija po nepotrebnem razburjala.

Ko je pismo zalepil, je napisal nanj naslov svoje botre. Nato je zbral vse svoje reči.

Stopil je v kuhinjo.

»Zdaj pa moram iti,« je rekel na pragu.

»Kaj že zdaj?« je dejala mati in ga pogledala.

»Čakajo me. Skupaj se bomo peljali na postajo...«

»Preklete gosposki si postal,« je tedaj de-

jal Podbregar. »Prideš in greš, in skoraj nič te ni doma.«

Andrej se je ozrl proti očetu. Misli je molčati na te besede, pa se le ni mogel premagati.

»Kaj hočete?« je rekel. »Človek gre pač tja, kjer se dobro počuti.«

»Kako si rekel?«

»Ali ste že pozabili, kako ste včeraj govorili z menoj?« je vprašal oče.

»Nehajta vendar vsaj zdaj,« se je vmešala Podbregarica. »Ali za slovo res nimata nič pametnejšega povedati?«

»Bolje je, da si bomo na jasnem,« je odvrnil Podbregar. »Kje so te pa naredili takšnega? Ali pri vojaki?«

»Ne, doma ste me naredili,« je mirno rekel Andrej.

»Zelo veliko ti je do doma,« se je posmehljal jezno Podbregar. »Ali si izračunal, koliko minut si bil doma razen tistih ur, ko si spal?«

»Če bi bil vedel, kaj me doma čaka, še spat ne bi bil prišel.«

»Ampak bi bil šel rajši kam drugam...«

»Da!«

»Na primer h Kačarici. Tam si se danes tudi oglasil, kakor so mi povedali dobri ljudje.«

»Da, tudi tam sem bil,« je mirno rekel Andrej.

»Čeprav si dobro vedel, kako se s Kačarjevimi razumemo.«

»Jaz jim ne morem ničesar očitati,« je odvrnil Andrej. »Kaj imate pa vi z njimi, je pa vaša zadeva. Sicer pa le poslušajte dobre ljudi! Enkrat so vas že zavedli v tožbo, drugič vas bodo pa kam drugam. Tako, zdaj pa

ostanite zdravi. Iti moram, da me ne bodo čakali.«

Stopil je k materi in ji segel v roko.

»Mati, če bom utegnil, vam bom pisal. Kdaj pridem spet domov, ne vem in ni odvisno samo od mene. Po sedanjih izkušnjah me rabi ne bo tako dolgo, dokler ne bom odslužil vojaščine.«

»Nikari vendar ne bodi tak!« je vzkliknili mati. »Ali se mar človek tako poslavlja od doma?«

»Da, tudi tako je časih potrebno,« je grenko odvrnil Andrej.

»Zbogom oče!« je rekel in šel iz veže.

Nekaj minut nato sta Podbregar in njegova žena že slišala ukanje z vasi. Andrej je peljal s svojimi tovariši na postajo.

XVII.

DOBRI LJUDJE

Ko so fantje odšli iz Zabukovja in so se velikonočni prazniki, ki so bili precej bučni, odmaknili, je spet prišla vasica do svojega miru. Na poljih se je vrstilo delo za delom in ljudje so bili zvečer navadno tako izmučeni od njega, da se jim ni ljubilo hoditi na obiske.

Marija je bila za vse vaščane v Zagrebu. Saj je samo njena mati vedela, kje se v resnici nahaja in kako je z njo. Hlapcu Mihi so se Kačaricini obiski v mestu zdeli sicer preveč pogosti in preveč nepotrebni, toda ni se mu ljubilo poizvedovati, kaj se za njimi skriva.

Nekega dne pa se je po Zabukovju razvedelo za velik dogodek.

na pisma je: »Po sklepu seje občinskega odbora z dne 25. julija l. 1937, se vam z današnjim dnevom služba občinskega sluga odpove.«

Domače novosti

* **Proslava rojstnega dne kralja Petra II.** Bokol kraljevine Jugoslavije bo slovesno praznil 15. rojstni dan svojega starejšega Nj. Vel. kralja Petra II. 6. septembra. Za ta slovesni praznik jugoslovenskega sokolstva je bil izdan vsem župam, društvom in četam zahteven poziv, ki naglašja, naj sokolske edinice store vse, da bo ta največji jugoslovanski in sokolski praznik veren in dostojen izraz brezmejne ljubezni, ki jo goji ves jugoslovanski narod skupno s sokolstvom do svojega vzvišenega kralja.

* **Na Rakeku bodo odkrili spomenik kralju Zedinitelju dne 5. septembra.** Pripravljani odbor bo storil vse, da bodo gostje, ki so najavljeni iz dravske in ostalih banovin, čim priskrbejše sprejeti. Takoj po prihodu popoldanskega vlaka, kraljevega zastopnika in vseh ostalih odličnikov bo ob 15.30 javnostno odkritje z govorom, s polaganjem vencev in z mimohodom vseh uniformiranih udeležencev pred spomenikom in pred častno tribuno. Nato bo na vsem prostoru narodna zabava s koncertom dveh godb in pevskega zbora, ob 20. pa velik ognjemet. Notranjci, pripravite se na to izredno slavo!

* **Spomenik Simonu Gregorčiču v Ljubljani.** Spomenik pesniku Simonu Gregorčiču pred novo palačo vseučiliške knjižnice v Ljubljani bo odkrit 5. septembra ob 11. dopoldne. Spomenik je izdelan po načrtih naših umetnikov arh. Plečnika in kiparja Kalina. Po odkritju bo popoldne ljudska veselica na letnem telovadišču na Taboru, v primeru neugodnega vremena pa v prostorih Sokolskega doma. Pridite!

* **Prihod naših rojakov iz Nemčije.** Izletniki iz Nemčije, po številu 523, so se prejšnji teden pripeljali s posebnim vlakom iz Essena v Ljubljano. Iz Ljubljane so se rojaki po večini takoj razšli v svoje domače kraje. Nemški izletniki, ki jih je tudi precej, obiščejo nekatera letovišča in pojdejo v Beograd in na morje.

* **Bolgarski študentje naši gostje.** V Ljubljano je prispelo te dni z vlakom 42 bolgar-

skih visokošolcev, ki so prebili poletje na našem Jadranu in si zaželeli pred slovesom ogledati tudi lepote Slovenije. Jugoslovensko-bolgarska liga jim je pripravila lep sprejem. Poleg številnih naših visokošolcev, ki so bili v zadnjih letih na obisku v Bolgariji, sta na postaji pozdravila goste tudi predsednik Jugoslovensko-bolgarske lige ravnatelj g. Pustoslemšek in direktor muzeja g. dr. Niko Zupanič.

* **Romarji iz Julijske krajine.** Pod vodstvom goriškega nadškofa Margottija se je pripeljal nedavno s posebnim vlakom čez Jesenice na Brezje okrog 600 romarjev iz Julijske krajine. Poleg nadškofa se je seveda udeležilo romanja tudi večje število slovenskih župnikov izza meje in nekaj beneških Slovencev s petimi svojimi župniki. Romarji, ki so se pripeljali čez Podbrdo, so najprej obiskali Bled in so potem z Jesenic nadaljevali pot na Otoče, kjer so jih pozdravili nekateri goriški rojaki, ki žive v Ljubljani. Po sv. maši so se romarji odpeljali v Ljubljano. Ogledali so si mesto in obiskali znance. Vreme so imeli najlepše in so gotovo vsi odnesli dobre vtiske in lepe spomine.

* **Polovična voznina.** Jesenski ljubljanski velesejem bo od 1. do 12. septembra. Generalna direkcija državnih železnic je odobrila polovično voznino v Ljubljano od 27. t. m. do 12. sept., za povratek pa od 1. do 17. septembra. Obiskovalci ljubljanskega velesejma, ki hočejo uživati polovični popust na železnica, naj kupijo na odhodni postaji ali pri Putniku direktno celo vozno karto do Ljubljane in rumeno železniško legitimacijo za 2 Din. Železniške karte pri prihodu v Ljubljano ne smejo oddati, ker velja ta skupno z železniško legitimacijo, na kateri se potrdi obisk velesejma, brezplačen povratek do odhodne postaje. Legitimacije za vstop na velesejem se kupijo v Ljubljani na velesejmu pri blagajni.

* **70 letnica vzorne matere.** Te dni je praznovala v Novem mestu 70-letnico gospa Amalija Meršolova, vdova po višjem finančnem inšpektorju. Doma je iz Sevnice. Njen oče je bil po rodu Čeh, mati pa pristna Novomeščanka iz znane napredne Kalčičeve rodbine. Kot 25letna mladenka je vzela v zakon državnega uradnika g. Šimna Meršola, ki je preminil leta 1933. V srečnem zakonu so se jima rodili sin in pet hčera, ki so vsi na uglednih položajih. Želimo gospe še vrsto let zdravlja!

* **Septembra bodo konjske dirke na Murskem polju.** Murskopoljski dirkalni konji, ki

so bili nekaj tednov Beogradu na dirkah, so se zdaj vrnili z lepimi uspehi. Najbolje se je izkazala dvoletna Salta, pa tudi drugi so dosegli več drugih in tretjih nagrad. Kakor so se postavili murskopoljski konji na beograjskih tleh, tako se bodo spet pokazali doma v nedeljo 5. septembra. Če bo takrat slabo vreme, pa 8. septembra. Določenih je takrat pet dirk. Konje je prijaviti samo 28. t. m. pri blagajniku g. Žitku Francu v Ljubotomeru.

* **Celo premoženje stane drugje tako pohištvo,** kakršno dobite na pohištveni razstavi na ljubljanskem velesejmu že po zmogljivi ceni. Od 1. do 12. septembra, ko bomo imeli jesenski velesejem v Ljubljani, se sami lahko prepričate o tem. Najsolidnejši mizarji iz vseh delov dravske banovine bodo razstavili svoje najboljše izdelke. Razen luksuznih oprav bo na izbiro tudi ceneno, pa vendar praktično moderno pohištvo.

* **Po štiri kovače za demonstracije.** »Slovenec« poroča po »Samoupravi« prezanljivo novico, da so demonstranti v Sarajevu dobili za razsajanje in razbijanje po 40 Din kot plačilo za dobro opravljeno delo. Kdo je izplačeval te čudne dnevnice, o tem »Slovenec« ne pove nič natančnejšega. Pravijo, da so nekateri njegovi mladi prijatelji veseli, da se pretepaške dnevnice dvigajo.

* **Nečemo niti diktature niti duhovniške države.** O priliki prireditve JRZ v Samskem mostu se je glavni govornik poslanec JRZ dr. Branko Miljuš dotaknil tudi konkordata in med splošnim odobravanjem zaklical »Nečemo niti diktature, niti duhovniške države. V današnji borbi si je JRZ postavila geslo: Duhovniki v cerkev!«

* **Smrt znane gostilničarke.** Prijatelj Pohorja in Dravske doline, ki so zahajali v znano Postlovo gostilno pri postajališču v Bistrici pri Limbušu, so doznali žalostno vest o smrti daleč naokrog znane Postlove mame, ge. Frančiške, ki je umrla v 67. letu starosti. Bila je blaga žena in jo bodo ohranili v dobrem spominu vsi, ki so jo poznali. Žalujemo naši iskreno sožalje.

* **Promet z vozovi, ki imajo ozka platišča.** Člen 18. uredbe o zaščiti javnih cest in varnosti prometa na njih predpisuje najmanjšo širino platišča za tovorne vozove, ki znaša pri 4kolesnem vozilu z nečisto težo do 1200 kg 6 cm, do 2000 kg 8 cm, do 3500 kg 11 cm in preko 3500 kg 16 cm, odnošno pri dvokolesnem vozilu z nečisto težo do 750 kg 6 cm in preko 750 kg 11 cm.

Vaška potovka, ki je bila menda edina ženka iz Zabukovja, ki je že videla nekaj več sveta, je prinesla veliko novico.

Bila je v sosedni vasi, kjer je imela nekaj opravkov, tako je pripovedovala. Proti večeru se je odpravila stran, in ker je bilo že pozno, je sklenila iti po bližnjici proti Zabukovju, da je ne bi prežgodaj dohitela noč. In ko je tako stopala proti velikemu gozdu, ki se vleče čez hrib, je iznenada zagledala pred seboj neko mlado žensko, ki je šla počasi proti neki hiši. Izprva se ni zmenila zanjo, saj srečuje na svojih potih dosti ljudi, toda ko je prišla do nje in jo je pogledala, je od presenečenja kar obstala.

In potem velika novica: Bila je Kačarjeva Marija, in v drugem stanu je bila. Da, ona. Pa so vsi mislili, da je v Zagrebu v službi, ne pa tako blizu doma.

Toliko se po vasi menda še noben večer ni govorilo kakor zdaj po tem presenetljivem odkritju.

Klepetanja in ugibanja ni hotelo biti konec. Kaj naj to pomeni? Zakaj to prikrivanja?

»V Zagrebu ga je iztaknila«, so govorili nekateri, »zdaj se pa ne upa priti domov, da ne bi za njo kazali.«

Drugi pa so uganili pravo.

»Tale bo pa Podbregarjeva dediščina. Nihče drug ne more biti. In pri Podbregarju morajo to vedeti, ker je stari na sina tako jezen.«

Drugi dan je tudi Miha zvedel na vasi presenetljivo novico. Zdaj se mu je posvetilo! Tak sem je hodila Kačarica!

Kakor je vse kazalo, Kačarica se ni nič ve-

dela, kaj govore na vasi. Zato je Miha premišljal, kako bi jo po ovinkih opozoril na klepetanje.

Zvečer, ko je odločil po večerji žleco, je začel:

»Mati, nekaj čudnega sem danes slišal...«

»Kaj pa?« se je začudila gospodarica.

»Zaradi Marije,« je rekel hlapec. »Pa kar verjeti ne morem.«

»Kaj je z Marijo?« je vzkliknila Kačarica in vroče ji je pošalo.

»Pravijo, da ni v Zagrebu, ampak dosti bliže. Komaj dobri dve uri odtod...«

»Kdo pravi to?«

»Potovka jo je menda videla in zdaj je raztrobila po vsej vasi. In pravijo, da je Marija...«

O, Kačarica je vedela, kaj misli reči Miha. Da bi zakrila zadrego, je dejala:

»Ali ljudje res ne vedo nič bolj pametnega povedati? Kaj se le mešajo v tuje reči?«

»E, takšni so pač vsi dobri ljudje,« je odvrnil Miha in zastokal. Pri sebi pa si je mislil.

»Torej ve, kaj je z Marijo. Ampak, ali je res Podbregarjev... in zakaj je to tako prikrivala...«

Toda dalje se ni upal govoriti. Sklenil je, da bo po tem vprašal kdaj drugič, ko bo vse že bolj zrelo.

Seveda ta novica ni bila že drugi dan pozabljena. Takle beg in potem nenadno odkritje je snov za dolge pogovore. In vsakdo še kaj doda. Potem se vleče novica kakor kača od hiše do hiše.

V gostilni je vse zvedel tudi Podbregar. Kar je Andrej šel od doma, je Podbregar dosti več pil kakor prej. Skoraj pol dneva je

presedel v gostilni. Zaman ga je žena zbadala, ali se misli sploh preseliti k oštirju, zaman mu je prigovarjala, naj bo pameten in naj ne razmetava denarja, — Podbregar se ni vdal.

Ko je prišel ta dan v gostilno, je že na pragu opazil, kako stikajo gostje glave in si nekaj šepetajo.

»Kaj pa je?« je vprašal.

»O, nič,« je dejal eden izmed pivcev.

»Nekaj pa le mora biti,« je rekel, »koste vsi tako skrivnostni.«

»Nič takega, da bi bilo vredno govoriti.«

Ker pa Podbregar le ni odnehal, so mu povedali, kaj se je zgodilo. Da so odkrili Kačarjevo Marijo in da mora biti najbrž njegov sin Andrej kaj prizadet.

Podbregar je prebledel. Torej še to? Zaradi tega se je Andrej tako vedel, ko mu je povedal, da je izbral nevesto zanj. Če je to res... naj ne pride Andrej nikoli več pred njegove oči!

Komaj je potlačil svojo jezo. Premišljal je, kaj naj stori in kako naj za gotovo zve, kaj je resnica in kaj so si ljudje sami izmislili. Nič pametnega mu ni prišlo na misel. Ker so ljudje tako zijali vanj, kakor bi čakali, da bo začel divjati, je plačal in šel. Prej pa je še skoraj na dušek izpil liter vina.

Potem je pred gostilno obstal. V pijanosti se je samemu sebi posmehljal. Kako, da mu to že prej ni prišlo na misel? Da, star postaja, star.

»H Kačarici pojdem!« se je odločil in takoj zavil proti njeni hiši.

(Dalje)

Železni obroči in kolesnih platišč mora-
jo biti gladki ter se ne smejo pritrjevati z
žebli, ki imajo stožčasto ali piramidno gla-
vo, temveč samo z žebli, ki imajo ravno gla-
vo, in ta sme segati čez površino obroča
največ 4 do 5 mm. Triletni rok za spremem-
bo platišč, ki ne ustrezajo gornjim določi-
bam, je bil ponovno podaljšan. Zdaj je mi-
nistrski svet na predlog gradbenega mini-
stra izdal uredbo, s katero se rok za izpre-
membo platišč na obstoječih tovornih vozi-
lih ponovno podaljša, toda le do 1. aprila
l. 1938. Uredba prinaša tudi važno omejitve
v drugem členu, ki pravi, da sme banska
uprava na predlog tehničnega oddelka pre-
povedati promet s tovornimi vozili, ki ni-
majo predpisanih platišč v smislu člena 18.
uredbe o zaščiti javnih cest, in sicer na onih
cestah, na katerih je zgrajeno sodobno ce-
stišče iz betona ali asfalta, in na cestah, ki
so na novo zgrajene kot makadamske ce-
ste.

* **Sprejem v podčastniške šole.** Artilerijska
podčastniška šola v Cupriji, Inženjska pod-
častniška šola v Mariboru, starost od 19 do
21 let, Pomorsko vazduhoplovna, starost od
18 do 20 let, Vazduhoplovna podčastniška v
Novem Sadu, starost od 17 do 21 let, Strojna
mornarska od 15 in pol do 18 in pol leta.
Strokovna mornarska od 18 do 20 let in Vojo-
no-godbeni v Vrhu od 14 do 16 let starosti.
Pojasnili se dobe pri Peru Francu, kapetanu
v p., Ljubljana, Maistrova ulica 14. Priložiti
kolek ali znamko za 6 din za odgovor.

* **Mladičniki rekruti,** ki ste potrjeni k voja-
kom in imate pravico do osvoboditve, skraj-
šanega roka službe, čimprejšnjega vstopa v
kader, odložitve službe v kadru, informirajte
se in uredite svoje zadeve pravočasno! Ako
je rok zamujen, se ne da več pomagati! Po-
jasnila daje za malenkostno plačilo Per
Franc, kapetan v pokoju, koncesionirana pi-
sarna, Ljubljana, Maistrova ulica št. 14. Za
odgovor je priložiti kolek ali znamko za 6
dinarjev.

* **Človeška okostja v gramoznici.** Mestna
občina mariborska ima na Tezmem ob Trža-
ški cesti ogromno gramoznico, v kateri je za-
poslenih veliko število delavcev. Med njimi
je te dni nastalo veliko razburjenje, ko so
pri kopanju gramoza ob južni strani naleteli
naenkrat na ostanke človeških okostij. O
najdbi se je med prebivalci Tezna naglo raz-
širila govorica, pa so v trumah prihajali gle-
dat kosti. Okostja so bila že skoro docela pre-
perela ter so se samo spoznavali ostanki lo-

banj in nožnih kosti, vse drugo se je v teku
dolgih let že izpremenilo v prah. Med ljudmi
so se seveda širile razne govorice. Na lice
mesta sta prišla tudi uradna komisija in zgo-
dovinar profesor Baš. Ugotovilo se je, da so
okostja stara kvečjemu 70 do 80 let, drugega
pa tudi strokovnjaki niso mogli dognati. Naj-
verjetnejšo razlago o teh okostjih je povedal
še uradnik mestnega vodovoda g. Dabringer,
ki se je spomnil stare govorice, da so bili leta
1848. ustreljeni na Teznu v bližini Tržaške
ceste 4 madžarski huzarji. Omenjenega leta
je nastal upor v Benečiji, pa je Avstrija poš-
ljala vojaštvo proti upornikom. Neprestano
so korakale vojaške čete skozi Maribor po
Tržaški cesti proti jugu. Med temi četami je
bil tudi polk madžarskih huzarjev, ki se pa
je v Mariboru uprl in ni hotel na bojišče.
Polk so v Mariboru razorožili, kolovodje po-
stavili pred vojno sodišče in štiri izmed njih
ustrelili. Pokopani so bili na mestu usmr-
titev, ki je bila izvršena na Tezmem. Prav
verjetno je, da je zdaj naključje spravilo na dan
ostanke teh madžarskih upornikov. Kostmi so
delavci pobrali v zaboj in so bile prenešene
na pokopališče na Pobrežju.

* **V kotredeškem rovu se je zgodila huda
nesreča.** V soboto zjutraj sta bila rudarja
Zorko Anton in Zohar Jože na delu v bližini
dvoirnika v kotredeškem rovu, da bi nado-
mestila nekatere lesene opornike. Naenkrat
so se pod njima začela tla udirati. Hkratu se
je lesovje stene stisnilo, nato pa se je vsul
gramoz in ju oboje zasul. Tudi rudarja Ivana
Jereta, ki je baš pripeljal jamski voziček, da
bi naložil les, je udirajoči gramoz hotel od-
nesti navzdol, pa se je z veliko težavo še mo-
gel rešiti. Vpije ubogih rudarjev na pomoč
je bilo slišati daleč po rovu. Od vseh strani
so prihiteli tovariši in ju začeli reševati. Naj-
prej so odkopali Zorka in ga spravili v bol-
nišnico bratovske skladnice. Ker so njegove
poškodbe zelo hude, saj ima poleg drugega
zlomljenih sedem reber, so ga z večernim
vlakom odpeljali v ljubljansko bolnišnico.
Zoharja pa so izkopal vsega potolčenega in
že mrtvega. Prenesli so ga na njegov dom.
Žalosten je bil prizor, ko je zagledala dru-
žina svojega hranitelja mrtvega. Pokojni tr-
pin Zohar je štel okoli 50 let. V zakonu se mu
je rodilo 16 otrok, izmed katerih še živi 11.
Najmlajši šteje dve leti. Najstarejši, Jože, je
že več let brezposeln in je zdaj zaposlen pri
gradnji ceste v Dolgi vasi pri Kočevju. Za
svoje otroke je bil pokojni skrben in dober
oče, kar pač dokazuje preživljanje tako veli-

ke družine s siromašno plačo. Čast možu de-
la, preostali naše sozlatje!

* **Ogenj med gasilsko veselico.** Prejšnjo ne-
deljo se je v Martinjaku pri Cerknici vršila
gasilska veselica. Ljudje so ostali na veselici-
nem prostoru dolgo v noč. Zdajci pa je nekdo
zakričal, da gori. Vse je hitelo gledat. Gorel
je hlev lesnega trgovca Premrova. Kmalu je
bilo na mestu šest brizgaln. Med njimi tri
motorke, ki so začele gasiti. Hlapcu, ki je
imel na hlevu sobico, je zgorelo poleg obleke
5000 Din gotovine hkratu z dvema hranilni-
ma knjižicama za 25.000 dinarjev. Očitno je
podtaknila ogenj hudobna roka.

* **Brez moči v plamenih.** V noči na 26. ju-
lija je bila okoli Šmarja pri Jelšah huda
ura. Ko je Špiljak Vinko, 33-letni posestnik
iz Dola pri Šmarju, prižgal svetilko, je tre-
ščila strela v njegovo hišo in oplazila tudi
njega, da se je zvrnil na tla. Njegova žena
je pograbila dva otročka in hitela klicat
ljudi na pomoč. Mož je bil kakor mrtev,
da ga ni mogla prestaviti. Ko so prišli so-
sedje na kraj nesreče, že ni bilo več mogo-
če priti skozi vrata, zato so sneli okno, skozi
katero je neki možki skočil in v zadnjem tre-
nutku rešil iz hiše nesrečnega Špiljaka. Špi-
ljak je bil, kakor je potem pripovedoval, v
hiši pri polni zavesti in je s strašno grozo
gledal, kako so ga plameni že osmodili po
rokah in nogah, prav tako po obrazu. Ker
je bil poprej oplazen od strele, ni imel mo-
či, da bi se sam prestavil. Sele ko ga je zgra-
bil sosed in odnesel iz hiše in je zadihal sve-
ži zrak, se je onezavestil. V nezavesti je bil
do prihodnjega dne, ko so mu v celjski bol-
nišnici nudili pomoč. Od strele in ognja je
bil oplazen skoraj po vsem telesu in je mo-
ral te strašne bolečine prenašati do pred
nekaj dnevi, ko je izdihnil. Blag mu spo-
min!

* **Kolesa vlaka so mu odrezala obe nogi in
roko.** Na glavnem kolodvoru v Ljubljani je
prišlo do hude prometne nesreče, ki bo ter-
jala življenje 35-letnega družinskega očeta
vozovnega preglednika Antona Grguriča. Za-
poslen je bil pri premikanju vlaka in je me-
dvožno pregledoval vagone. Pri tem je omah-
nil in padel tako nesrečno na tračnice, da so
mu kolesa odrezala obe nogi in levo roko.
Nesreča se je pripetila tik pred prometno pi-
sarno. S kolodvora so brž telefonirali po re-
ševalce, ki so Grguriča v nekaj minutah pre-
peljali v bolnišnico. Zdravniki so takoj izve-
šili operacijo, vendar ni nobenega upanja za
Grguričevo življenje.

7
Arthur
Conan Doyle:

Maščevalci iz Indije

Morda ga je povzročil general sam, a vedel
nisem, kako, zakaj njegove roke so visele
mrtvo ob telesu, ko je šel mimo mene. Glas
je res prišel iz tiste smeri, toda iz višine nad
njegovo glavo, kakor se mi je zdelo. Bil pa je
tako tanek, visok, zagoneten glas, da ni lahko
reči, odkod je prišel. General se ni brigal
zanj, temveč je stopal dalje in ga kmalu ni-
sem več videl. Nemudoma sem zlezal iz
skrivališča in jo ucvrl v svojo sobico. Če bi
bili vsi strahovi Rdečega morja vso noč ro-
govilihi po hiši, ne bi bil zdaj pogledal iz
moje sobice, da bi jih videl.

Nikomur nisem bleknil niti besedice o tem,
kar sem doživel, a sklenil sem, da ne ostanem
več v cloombrskem dvorcu. Stirje funti na
meseč so dobra plača, vendar ne zadostna, da
bi me odškodovala za izgubo duševnega po-
koja ali morda celo duše, zakaj če hudič ho-
di okoli, nihče ne ve, kakšne pasti nam nastavl-
ja, in četudi naj je previdnost močnejša, je
vendar boljše, da nisi v nevarnosti. Bilo je
očitno, da je viselo nad generalom in njegovo
hišo prekletstvo. Prav in pravično je, da pre-
kletstvo zadene tiste, ki ga zaslužijo, ne pa
poštenega presbiterijanca, ki je stopal zme-
rom po ravni poti. Sreče me je bolelo zaradi
mlade gospodične Gabriele, a kljub temu sem
čutil kot dolžnost nasproti samemu sebi, da
odidem iz Cloombra kakor Lot iz malo-
pridnih mest v ravnini. Grozotno zvenenje mi je
nepretrgoma brnelo v ušesih, in nisem se več

upal sam hoditi po hodnikih iz strahu, da ga
ne bi spet slišal. Želel sem si samo prilož-
nosti ali opravičila, da bi lahko odpovedal
službo generalu in se vrnil tja, kjer lahko
občuješ s kristjani in kjer ni cerkev oddalje-
na od tebe niti za lučaj. Pa me je general sam
prehitel.

Bilo je proti koncu septembra. Baš sem
prišel iz hleva, kjer sem bil dal konju ovsu,
ko sem zagledal velikega možaka, ki jo je
po poti proti dvorcu krevsal na eni nogi. Bil
je bolj podoben ogromni grdi vrani kakor
možu. Mislim sem pri sebi, da je morda eden
izmed lopovov, o katerih je bil govoril moj
gospodar, zato sem brez daljšega okleva-
nja poiskal gorjačo, da bi jo preizkusil na mo-
žakovi glavi.

Zagledal me je in morda mojo namero bral
v mojih očeh ali pa na gorjači v moji roki.
Strašno je zaklel, potegnil dolg nož iz žepa
in prisegel, da me usmrti, če se premaknem
z mesta!

Moj Bog! Besede, ki jih je lopov izprego-
voril, so zadoščale, da so ti lasje vstali po-
koncu. Čudim se le, da ga ni ubila strela,
ko je tako stal pred menoj.

Stala sva še drug nasproti drugemu, on z
nožem, jaz pa z gorjačo, ko je prišel k nama
general.

V moje največje presenečenje je začel s
tujcem govoriti, kakor bi se bila poznala vse
življenje.

»Denite nož v žep, korporal!« je rekel.
»Vaš strah vam je zmešal možgane.«
»Gromska strela!« je dejal tujec. »Talo
dečko bi me bil z gorjačo pobil, če ne bi bil
zgrabil za nož. Takega starega divjaka bi ne
smeli imeti v hiši.«

Gospodar je namrščil čelo in ga je mrko
pogledal, kakor bi mu nasveti iz takega vira
ne bili po godu. Potem se je obrnil k meni.
»Od danes dalje vas ne bom več potrebo-
val, Israel,« je rekel. »Bili ste dober služab-
nik. Ne morem se pritoževati nad vami, toda
zaradi neogibnih okoliščin moram to in ono
izpremeniti v hiši.«

»Dobro, dobro, gospod,« sem odvrnil.
»Greste lahko še nocoj,« je govoril general
dalje. »Zaradi te nenadne odpovedi službe
dobite za en mesec posebej plačo!«

Po teh besedah je šel v hišo in tam im-
novani korporal mu je sledil. Od tega dne
dalje nisem nobenega izmed njiju več videl.
Ko sem bil tistega dne izpregovoril kuharici
in hišni dekli še nekaj besed o božji jezi in
o zakladu, ki je več vreden kakor dragoceni
kamni, sem za večno otrslel s svojih čevljev
cloombrski prah.

Gospod John West pravi, naj ne izrazim
svojega mnenja o dogodkih, ki so sledili, tem-
več naj se samo omejim na opis tistega, kar
sem videl. Nedvomno ima svoje vzroke za
tak nasvet. Niti oddaleč nočem reči, da ti
vzroki niso dobri, vendar pa moram priznati,
da me ni presenetilo vse tisto, kar je potem
sledilo. Vse se je zgodilo, kakor sem bil pri-
čakoval. Zdaj sem vse povedal.

Gospodu Mathewu Clarku se lepo zahva-
ljujem za ljubeznivost, da mi je vse to zapo-
vedal.

Požar v Preserjahu. Te dni je nastal ogenj v Staretovi lesni industriji v Preserju, in se naglo širil. Sreča v nesreči je bila, da ni bilo vetra in da so bile ogromne skladovnice desk in lesa še mokre od deževja. Prebivalci so hitro pritekli na pomoč. V prav kratkem času so bili na delu tudi gasilci iz Radomlja. Ogenj je napravil veliko škodo.

Smrt pod avtom. Posestnik Alojz Hebar iz Sodincev je vozil opeko mimo Kraljeve prodajalne v Ormožu. Tu je najožje mesto. Neki mimo idoč gospod ga je vprašal po ceni opeke. Zaradi drdvanja voza je vprašanje le slabo razumel in je zato skočil na odprto stran ceste, da bi vprašanje bolje slišal. Pri tem je pa prežrl, da je pridrvel od Ptujke avto, last g. Geze Fajtija iz Lendave. Avto je Hebarja tako nesrečno udaril, da je ta v zraku priletel z glavo na pločnik in si prebil lobanjo. Nesrečneža so naložili v avto, vendar je čez nekaj minut na poti v bolnišnico izdihnil.

Smrt pod vozom. Posestnik Jakob Bukovec iz Vavpčje vasi je šel s parom volov na Smuk po drva. Vzel je s seboj tudi hčerko. Visoko v gozdu sta naložila drva, in ko je bil voz poln, sta krenila domov. Hčerka je vodila vole, oče pa je šel ob vozu, ki ga je moral zaradi slabe poti tu pa tam podpreti. Nenadno pa mu je spodrsnilo in padel je pod voz, ki je šel čezenj, da je obležal na mestu mrtve. Na pomoč so prihiteli bližnji kosci, a nesrečnemu Bukovcu niso mogli več pomagati. Pokojnik je štel šele 54 let. Zapustil je ženo in hčerko. Blag mu spomin!

Ribe v velikih kosih toče. Med neurjem so v Vrelih pri Derventi opazili nenavaden pojav, ki je praznovorno ljudstvo zelo ostrašilo, čeprav se da lahko razložiti. Iz nizkega oblaka se je vsula debela toča in ljudje so v največjih kosih ledu pozneje opazili zmrzle ribice. Nekateri kosi toče so tehtali preko pol kilograma. V največjih kosih so bile zmrzle ribice, cele in tudi presekanke. Pojav se da razložiti takole: Vihar je nekje dvigal valove kake reke in odnašal tudi ribice, ki so v velikih višinah zmrznile in potem, obdane od ledu, spet padle na zemljo.

Samoumór. V Preši, občina Majšperk, se je te dni na drevesu obesil 28 letni delavec Franc Mohorko, doma iz Stopercev. Vzrok samoumora ni znan.

Hrda prometna nesreča na Polzeli. V četrtek se je vračal neki trgovec iz Zagreba z avtomobilom, ki ga je vodil šofer Schwar-

zinger, iz Solčave v Zagreb. Ko je vozil avtomobil po Polzei, je opazil šofer pred seboj na cesti staro žensko. Da prepreči nesrečo, je šofer zavil proti desnemu robu ceste. Pri tem je zadel avtomobil v obcestni kamen in zdrknil v potok. Nesreča se je zgodila pri mostu, ki drži čez omenjeni potok. Na avtomobilu so se razbile šipe in pa tudi hladilnik. Zagrebški trgovec in šofer sta dobila zaradi drobecv stekla hude poškodbe. Sin nekega posestnika, ki je prišel mimo, je izvlekel oba ponesrečenca iz razbitega avtomobila in pohitel po polzelskega zdravnika, ki je nudil ponesrečencema prvo pomoč. Kmalu je privozil mimo tovrni avtomobil in ga odpeljal s ponesrese je vračal iz Gornje Savinjske doline v Celje. Razbiti avtomobil so naložili na tovrni avtomobil in ga odpeljali s ponesrečencema vred v Celje.

Ko je spal, mu je kača skozi usta zlezla v želodec. Pri Bosanski Kostajnici se je pripetila 13 letnemu pastirju Dragotinu Vukiču nenavadna nezgoda. Ko je na pašniku spal, mu je skozi odprta usta zlezla v želodec neka kača. Šele, ko je prišel domov, je fant občutil v želodcu pritisk in bolečine. Zdravnik je ugotovil, da ima v želodcu kačo. Dal mu je sredstva, da bo kača spet prišla iz želodca, kar se bo zgodilo v nekaj dneh.

S stradanjem hoče prisiliti svojo ženo k zvestobi. Na posestvu Belju pri Somboru je v tamkajšnji tvornici sladkorja uslužben žepiletni delavec Peter Mandila. Pred nedavnim časom se mu je zahotelo srečnega zakonskega življenja. Zaljubil se je bil v mlado lepo mladenko, s katero se je kmalu zatem tudi poročil. Prevelika starostna razlika med obema pa je rodila že po nekaj tednih nesporazum. Mlada, še življenja polna žena, se je začela ozirati po drugih moških in zvestobe je bilo kaj kmalu konec. Vneti čestilci so začeli dvoriti mladi ženi in postali so že tako nadležni, da so jo kar v trumah obiskovali na njenem domu. Začuden mož je spočetka to postrani gledal, naposled pa se je vnel med njim in ženo prepil. Ko je razočarani mož spoznal, da vsi opomini nič ne zaležejo, je zasnoval maščevalen naklep. Nekega dne je izjavil ženi, da ne bo zaužil nobene hrane več, in to vse dotlej, dokler se ne odpove vsem čestilcem. Odtlej je preteklo že nekaj dni, mlada ženska pa se kljub temu še ni poboljšala. Užaljeni mož je zatrdno sklenil vztrajati vse do konca te redke zakonske stavke.

Sirov napad. V ljubljansko bolnišnico so pripeljali mehanika Konrada Pepela iz Mozirja. Pepel se je peljal z motornim kolesom iz Ljubljane v smeri proti Kamniku, pa sta ga na cesti napadla dva neznanca. Vrgla sta ga z motornega kolesa in ga je eden izmed napadalcev dvakrat zabodel z nožem v hrbet. Zaradi strašne podivjanosti na deželi so pri nas že prvacate hotentotske razmere.

Četrti vlom v isto trgovino. Vlomilci imajo trgovino g. Pušenjaka Rudolfa v Ljutomeru zelo na muhi. V dobi nekaj let so vlomili v njo že trikrat. V nedavni noči so četrtič poskusili svojo srečo. Lotili so se enega izmed izložbenih oken. Toda okno se zapira od znotraj še z železno oknico, ki je bila vlomilcem prehuda ovira. Tako so morali oditi s praznimi rokami.

Invalida, ki je beračil, so okradli. Skozi deset let je 45-letni invalid Ivan Zafran, doma iz občine Slivnice pri Celju hodil na Ptujsko goro na cerkvene slavnosti beračiti. Vsakokrat je tudi dobil pri posestniku Korošcu v Podložu prenočišče na skednju. Tudi 15. t. m. se je zgledil pri Korošču. V skednju je odložil nahrbtnik in suknjo in legel. V nahrbtniku pa je imel shranjene svoje listine, med njimi tudi izjavo od banovine, da lahko prosi za milodare. Ko se je zbudil in se hotel odpraviti, je prestrašen opazil, da mu je izginil iz nahrbtnika ves denar. Bil je 1693 Din. Z denarjem so izginile tudi vse listine. O tatvini so bili obveščeni orožniki na Ptujski gori. Pri zaslišanju je Zafran izpovedal, da je dobil denar od Helene Uplaznikove od Sv. Lovrenca pri Sv. Pavlu pri Preboldu.

Ljubimca svoje žene je ubil. V Petanjcih se je odigrala žaloigra, ki ima izvor v nezvestobi 36-letni posestnik Franc Bratkovič je že dalje časa sumil, da ima njegova žena 34-letna Marija ljubezensko razmerje z domačim hlapcem Josipom Seresom. Ta sum je še podkrepila okoliščina, da je Bratkovič našel svojo ženo v turščici s hlapcem Seresom, kar ga je tako razburilo, da je planil na svojega tekmeča in ga zgrabil za vrat, hoteč ga izvleči iz turščice, da bi ga videli vsi ljudje, ki so delali na polju. Seres je v spoznanju, da je naposled vendarle zasačen, uporabil vse svoje sile in se začel boriti z Bratkovičem. V metežu je Seres izvlekel iz žepa nož in hotel zabosti Bratkoviča. Ko je Bratkovič to videl, je še sam potegnul nož in ga z bliskovito naglico zasadel hlapcu v vrat. Ranjeni hlapec je še bežal po polju kakih 200 metrov, se zgrudil na tla in kmalu izdihnil.

sal. Če me še kdo želi kaj vprašati, me lahko dobi. V Ecclefechanu sem zelo znan, in gospod MacNeil, oskrbnik v Wigtownu, lahko pove, kje me je najti.

Dvomim, da je dobri Israel Stakes to, kar je sledilo, mogel videti v naprej. V nečem pa se je ni zmotil: Prihod korporala Rufusa Smitha je pomenil začetek konca — katastrofo.

IX. poglavje

Ko sem torej podal izpovedbe Israela Stakesa v celoti, bom pridal še kratek zapisnik doktorja Easterlinga, praktičnega zdravnika v Stanvaerju. Zdravnik je bil sicer samo enkrat v Cloombu, ko je v njem prebival general Heatherstone, toda doživel je tam čudne reči, ki so nekako dopolnile Stakesove zgodbe. Doktor Easterling je kljub naporu delu utegnil zapisati svoje spomine. Najboljše bo, da jih podam, kakršni so:

V največje veselje mi je, da bom podal gospodu Johnu Westu poročilo o svojem edinem obisku v cloombskem dvorcu, že zavoljo spoštovanja, ki ga čutim nasproti njemu, odkar biva v Branksomeju. Razen tega pa so tudi dejstva v tem primeru tako čudna, da je zelo važno, objaviti jih v verjetni obliki.

V začetku septembra lanskega leta sem prejel iz cloombskega dvorca dopisnico, na kateri me je gospa Heatherstonejeva prosila, naj obiščem njenega moža, čigar zdravje je v zadnjem času zelo nezadovoljivo. Slišal sem že bil o Heatherstonejevih in o tem, kako se skrivajo pred svetom, zato sem bil zelo vesel priložnosti, natančneje seznaniti se z njimi, in sem prošnji nemudno ustregel. Dvorec

sem bil poznal za časa prvotnega lastnika, gospoda MacVittiesa in sem se zdaj čudil izpremembam, ko sem prispel do vrat.

Vrata, ki so prej tako gostoljubno gledala na cesto, so bila zaprta in zapahnjena, a visoka lesena ograja je obdajala vse posestvo. Ves prostor okoli je bil videti zanemarjen.

Ponovno sem moral klicati, preden mi je dekla odprla in me povedla do hiše in skozi mračen hodnik v malo sobo, kjer je sedela staričava, zagrenjena dama, ki se mi je predstavila za gospo Heatherstonejevo. Njen blede obraz in sivi lasje, njene otožne, motne oči in njena ponošena svilena obleka so bili v popolni skladnosti z njenim žalostnim obličjem.

»Velika skrb nas tare, gospod doktor,« je rekla z mirnim glasom človeka iz višjih slojev. »Moj ubogi mož je v prejšnjih časih doživel mnogo razburljivega, pa je njegovo življenje že dalje časa zelo slabo. Ko smo prišli sem, smo upali, da bosta utrjujoči zrak in počko dobro učinkovala nanj. Toda namesto da bi se okrepil, je menda še oslabil, in od večerajšnjega dne ima močno vročico in blesti se mu hoče. Otroka in jaz se tako bojimo zanj, da smo takoj poslali po vas. Prosim, da mi sledite. Povedla vas bom v generalovo spalnico.«

Prehodila sva vrsto hodnikov, preden sva prišla do bolniške sobe, ki je bila v čisto drugem koncu poslopja. Bila je pusta soba brez preproge in opremljena s preprosto posteljo, stolom in preprosto hrastovo mizo, na kateri je ležal razmetan razen papir. Na sredi mize je stal velik, pravilno oblikovan predmet, pokrit s prtom. Na stenah in v kotih je bila raz-

položena obilna zbirka izbranega orožja, zlati mečev, med katerimi je bilo nekaj ravnih mečev, kakršni se navadno rabijo v britanski vojski, a drugi so bili izdelki vzhodne spretnosti. Mnogi izmed teh so imeli cizelirane nožnice in ročaje, okrašene z žlahtnim kamenjem, tako da je obstajalo čudno nasprotstvo med preprostostjo sobe in bogastvom na stenah. Žal nisem utegnil natančneje si ogledati generalovo zbirko, ker je ležal general na postelji in očitno potreboval moje pomoči.

Ležal je s proč obrnjenim obrazom, težko dihaajoč in očitno ne zavedajoč se najine prisotnosti. Njegove žareče, debelo gledajoče oči in sušična rdečica na njegovih licih so pričale, da je vročica dosegla višek. Stopil sem k postelji in nagnjen čezenj otipaval žilo, kako bije, ko je zdajci planil pokoncu in me začel ko blazen tolči s stisnjenimi pestmi. Se nikdar nisem videl podobnega izraza blaznega strahu na kakšnem človeškem obličju.

»Krvolok!« je kričal. »Pustite me, ali čujete? Kaj ni zadosti, da je moje življenje ugonobljeno? Kdaj se bo vse to končalo? Kako dolgo naj še to prenašam?«

»Tiho dragi,« je rekla njegova žena pomirjajoče in pobožala njegovo vroče čelo s svojo hladno roko. »To je doktor Easterling iz Stanvaerja. Ni prišel, da ti stori kaj zlega, temveč da ti pomaga!«

General je padel utrujeno nazaj na blazino, in iz izpremenjenega izraza v njegovem obrazu sem mogel spoznati, da se mu več ne blede in da je razumel, kar mu je žena rekla. Vtaknil sem mu termometer pod pazduho in začel šteti udarce žile. Žila mu je napravila

* **Nenavadno drzen roparski napad pri Zalogu.** V gozdiču med Zalogom in Devico Marjugu v Polju, nekaj korakov stran od Zaloške ceste, je prišlo do izredno drznega roparskega napada. Neznani razbojnik je v zasedi pričakal 54-letnega družinskega očeta pisarniškega slugo Josipa Ostreža z zaloške postaje, ga s kolom pobil na tla in mu odvzel 51.000 dinarjev, ki jih je Obrež nosil na poljsko pošto. Po dejanju je roparski napadalec izginil brez sledu. Obrež, ki je po rodu iz Volavlj pri Trebeljevem in stanuje v železničarski baraki v Zalogu, je zaposlen na zaloškem kolodvoru kot pisarniški sluga. Mimo drugih opravkov je vsak dopoldan po navadi nosil s postaje na pošto k Devici Mariji denar, ki se je prejšnji dan nabral v kolodvorski blagajni. Zaloškemu kolodvoru je priključeno tudi postajališče pri Devici Mariji, od koder vsak dan pošiljajo denar v Zalog, odtod pa ga nato odpravljajo na poljsko pošto, da ga odpošlje železniški direkciji. Obrež je nosil svoj dragoceni tovor vsak dan po poti, ki drži od zaloškega tovrnega kolodvora proti Devici Mariji in ki je nekakšna bližnja državne ceste med obema krajema. Denarja je bilo zmerom po nekaj tisočakov, na vsakih nekaj dni pa so se nabrale večje vsote, ki so šle v lepe desetstisočake. Neznani razbojnik, ki je po načrtu zasnoval zločin, je moral vsekakor vedeti, da bo imel Obrež tokrat tolikšen znesek s seboj, da se mu je zdelo vredno tvegati umor. Skrit v gozdu ga je pričakal s težkim kolom, in ko je Obrež prišel mimo, ga je od zadaj udaril po glavi, da mu je s prvim zamahom prebil lobanjo in je nesrečni železničar nezavesten obležal v mlaki krvi. Čeprav je bila poškodba smrtonovarna, pa je imel napadenec kljub temu dovolj moči, da se je čez nekaj časa zavedel in pobral ter se je sam vrnil v Zalog, da svojemu šefu izpove dogodek. Z zaloške postaje so takoj poklicali reševalni avtomobil iz Ljubljane, ki je Obreža prepeljal v bolnišnico, obenem pa o ropu obvestil vseve ožnike, ki so se takoj odpravili na lov za razbojnikom.

* **15 letnik zažgal za kovača.** Te dni je nastal v Radvanju velik požar. Goreti je začelo gospodarsko poslopje posestnika Mirka Eisnerja. Ogenj je preskočil tudi na streho hiše. K sreči so še pravočasno prišli na pomoč gasilci, najprej domači, za njimi Razvanjčani, potem Mariborčani in naposled še Studenčani. Z združenimi močmi so ubranili hišo in sosedne zgradbe, gospodarsko poslopje pa je ogenj uničil do tal. Eisnerju so zgoreli ves le-

tošnji pridelek, stroji in vozovi, rešili so le živino. Pri tem požaru je bilo sumljivo, da je ogenj nastal zadaj za hlevom pri tleh. Orožniki iz Studencev so začeli preiskavo in kmalu požigalca izsledili. Zažgal je bivši Eisnerjev pastir Jože Podgoršek. Fant šteje šele 15 let. Služil je komaj mesec dni pri Eisnerju, ko so ga odpustili, ker je izgubil kravji nagobčnik. Gospodar mu je odtegnil za ta nagobčnik 10 dinarjev od zaslužka, a fant je potem zahteval, da mu gospodar plača hlače, katere mu je krava pokvarila, a vendar s svojo zahtevo ni uspel. Zaradi tega je bil tako jezen, da mu je iz maščevanja zažgal.

* **Slepar z zavitki kovanega denarja.** V soboto dopoldne se je v Ljubljani pojavil mlad slepar in stopil v neko znano trgovino z manufakturnim blagom, kjer je izrazil željo, da bi si izbral blago za obleko. Trgovec mu je prijazno postregel in mladi kupec si je poiskal določeno mero dobrega suknja in podloge, da je znesel račun 516 dinarjev. Pri blagajni se je oprostil, da bi se rad znebil dvodinarskih kovancev, ki jih nosi s seboj v več svežnjih in trgovčeva gospa je rade volje prevzela denar. Plačal je s papirnatim stotakom, dvema petdesetkoma in 16 dinarji drobiža, obenem pa je izročil šest v pa-

pirju zavitih svežnjev z dvodinarskimi kovanci. Svežnji so bili v redu zapečateni, na kraju pa so nosili žig Tičarjeve trgovine iz Šelenburgove ulice, da trgovka pač ni mogla prititi na kak sum. Malo potem, ko je kupec z blagom odšel, pa so v trgovini potrebovali drobiža in so odprli dvodinarske zavitke. Na veliko presenečenje pa v papirju niso našli denarja, temveč nekakšne svinčene svaljke, ki so bili po teži, višini in širini točno odmerjeni na stolpec 25 dvodinarskih kovancev. Za primer, da bi naletel na previdnejšega prodajalca ali blagajničarko, je slepar svoje zavitke na vrhu opremil z resničnimi dvodinarskimi novci. V trgovini so takoj razumeli, da zavitek ne more izvirati iz blagajne Tičarjeve trdnice, in pozneje se je izkazalo, da je tudi žig na papirju samo potvorba. Sleparski kupec je potem, ko se mu je posrečila prva prevara, zavil takoj v naslednjo trgovino in si izbral srajco, ki jo je prav tako plačal s stolpcem svinca v papirju. Oba opeharjena trgovca sta opozorila policijo na neznanega sleparja. Neznanelec je star okrog 30 let, srednje postave, oblečen v temnomodro obleko, na glavi nosi črn klobuk in s seboj ima tudi rjavo aktovko.

Prvi slovenski časnik je bil tiskan pred 140 leti

Letošnja razstava na velesejmu v Ljubljani bo prirejena v dneh od 1. do 12. septembra v tako velikem okviru in tako pestro kakor doslej še malo kdaj, čeprav je znano, da si uprava ljubljanskega velesejma vedno prizadeva nuditi na ogled čimveč zanimivosti kmetu kakor meščanu, domačinu kakor tujcu. Poudariti moramo v »Domovini«, da zlasti vsakoletna jesenska razstava v Ljubljani zasluži čimvečji obisk z dežele. Saj je zlasti namenjena prosveti in poučitvi našega podeželskega človeka. Obenem pa so tu dane ugodne prilike, da ljudje na jesen obiščejo Ljubljano. Glavno delo je opravljeno in marsikoga vodi na Mali Šmaren pot na Brezje, pa se prav lahko vsakdo ustavi v Ljubljani. Z obiskom velesejma imate polovično vozno ceno na vlaku.

Letos bo glavni del zavzela razstava slovenskega novinarstva. To bo nenavadno zanimiva prireditev, tu se boste lahko najtanjše poučili o stanju današnjega slovenskega tiska, kakor tudi o vsem njegovem razvoju od tistih dob, ko je začel prvi naš

pesnik in novinar Valentin Vodnik (pred 140 leti) izdajati prvi slovenski časnik »Lublanske Novice«. Vsakogar bo presenetil ogromni napredek Slovencev v enem samem dobrem stoletju. Saj danes v pogledu tiska prav nič ne zaostajamo za velikimi narodi. V milijonih izvodov gredo sleherni leto časniki med naš narod. Čeprav pa je časnik — pa naj bo tednik ali dnevnik — vsakemu slovenskemu človeku najbližje, najpriročnejše in najbolj priljubljeno štivo, so vendar prav redki med nami, ki so že videli in spoznali, kako listi nastanejo, kako se urejajo in tiskajo. Naši slovenski časnikarji so jo pogodili: na samem velesejmu uredijo moderno tiskarno, kjer se bo pred očmi obiskovalcev velesejma urejeval in tiskal dnevnik »Ljubljanske Novice 1937«, ki bo sleherni dan prinašal zelo zanimivo branje.

Zanimivo bo tudi spoznati, kako nastane slika v listu. Naši grafiki bodo obiskovalcem pokazali, kako se napravi lesorez in bakrorez, kako kameni tisk in kako klišé. Danes, ko živimo v dobi radia, boste spoznali, kako

120 udarcev na minuto, a njegova temperatura je znašala 40 stopinj. Bil je očitno primer tropične vročice, za kakršno bolehalo ljudje, ki so velik del svojega življenja prebili v tropičnih krajih.

»Ni nevarnosti,« sem pripomnil. »Z majhno količino kinina in arzenika bo napad kmalu premagan in njegovo zdravje vzpostavljeno.«

»Ni nevarnosti, kaj?« je rekel. »Zame sploh ni nevarnosti. Mene je tako težavno ubiti kakor večnega žida. Zdaj čisto jasno mislim, Mary. Lahko me pustiš z doktorjem samega.«

Gospa Heatherstonejeva je šla iz sobe — zelo nerada, kakor se mi je zdelo — a jaz sem se vsedel poleg njegove postelje, da bi poslušal, če mi morda želi kaj povedati.

»Prosim, da mi preiščete jetra,« je dejal, ko je bila njegova žena zaprla vrata za seboj. Imel sem prej nekoč na jetrih bulo, in štabni zdravnik Brodie mi je rekel, da bom morda za tem poginil. Odkar sem se vrnil z vzhoda, ne čutim posebnih bolečin.«

»Veseli me,« sem rekel po skrbni preiskavi, »da vam lahko povem, da o kakšni buli ni več sledu. Tega se vam ni treba več bati.«

Kakor je kazalo, se general te ugotovitve ni prav nič razveselil.

»Zmerom je tako,« je dejal čemerno. »Če se komu v vročici blede, je to zanj nevarno, glede mene pa trdite, da ni nevarnosti. Poglejte!« General je razgalil prsi in pokazal brazgotino v bližini srca. »Tukaj me je zadela krogla nekega Afganca. Misliti bi bilo, da je na tem prostoru lahko upihniti luč življenja. A kaj je storila krogla? Rebri ji je krenilo smer, da je zdrsnila okoli in zadaj iz-

stopila, ne da bi predrla rebrnico. Ali ste kaj takega že slišali.

»Rodili ste se pod srečno zvezdo,« sem pripomnil in se nasmehnil.

»To se ravna po okusu,« je odgovoril zmajevši z glavo. »Smrt ni zame nič strašnega, samo da bi prišla v kakšni znani obliki. Priznati moram, da je slutnja čudnega, nenaravnega načina smrti zame nekaj groznega, živce ugonablja očeta.«

»Vi ste hoteli reči,« sem dejal spričo negotovosti, na kaj so merile njegove besede. »da vam je ljubša naravna smrt kakor pa nasilna?«

»Ni čisto tako!« je rekel. »Preveč sem sori-jatljivi z jeklom in svinčcem, da bi se ju bal. Ali kaj poznate skrivnostno odlično moč, go-spod doktor?«

»Ne,« sem odvrnil.

Opazoval sem ga ostro, da bi videl na njem kakšno znamenje vračajočega se bledenja. Toda izraz njegovega obraza je bil pameten in vročična rdečica je bila zginila z njegovih lic.

»O, evropski učenjaki so v mnogih rečeh daleč vzadaj,« je pripomnil. »V tem, kar se da prijeti in kar pripira osebnemu udobnost, ustvarjajo nekaj, a v poznavanju skrivnih naravnih sil in speče moči človeškega duha je večina izmed njih še daleč za najskromnejšimi indijskimi kuliji. Številni rodovi goveje meso žročih in za udobnostjo skomlajočih prednikov so pripomogli do zmage naših živalskih nagonov nad našimi duševnimi. Telo, ki naj bi bilo prav za prav le orodje duše, je postalo zdaj sramotna ječa, v kateri biva duša kot ujetnica. Pri vzhodnih na-

rodih telo in duša nista tako tesno združena kakor pri nas, zato pri njih ni tako hudo, ko se v smrti ločita.«

»Kakor kaže, niste vi od te njihove lastnosti deležni nikake posebne koristi,« sem pripomnil nejeverno.

»Samo korist večjega znanja,« je odgovoril general. »Če pridete v Vzhodno Indijo, boste najbrž kot prvo videli tako zvano umetnijo z drevesom mangom, ki vam jo bo pokazal kak domačin. Seveda ste o tem že kaj slišali ali čitali. Možak vseje nekaj mangovega semena in dela čezenj razne gibe in znake, dokler drevo ne zraste, požene listje in rodi sadove. Vse to se zgodi v polovici ure. Prav za prav to ni umetnija, temveč je moč. Ti ljudje bolj razumejo delovanje narave kakor naši naravoslovci, zato lahko s pomočjo skrivnostnih sredstev, ki si jih mi ne moremo predstavljati, delovanje prirode pospešujejo ali pa zadržujejo. Ti ljudski umetniki so sicer le navadni mazači, a možje, ki nastopijo pot do večje izpopolnenosti, nas prekašajo v znanju bolj kakor mi Hotentote ali Patagonjce.«

»Vi govorite, kakor bi bili z njimi dobro znani,« sem pripomnil.

»Da, in v mojo škodo,« je odvrnil. »Prišel sem z njimi v stike na način, na kakršen, upam, ne bo imel noben bednih več z njimi opravka. Toda, kar se omenjene odlične sile tiče, bi vam svetoval, da jo natančneje preučite, zakaj v vašem poklicu ima veliko bodočnost.«

(Dalje prihodnjik)

prilajajo novice z vsega sveta v Jugoslavijo, posebno še v Ljubljano. Na velesejmu bo postavljena popolna radijska oddajna postaja na kratke valove, ki bo v obratu. Pokazali vam bomo aparat za prenos slik na daljavo, kakor tudi čudežni aparat, ki sam sprejema in oddaja tiskana poročila, da stojiš ob njem in prebiraš, kaj je novega po svetu. Zares presenečen bo vsakdo, ki mu še ni bilo dano spoznati, kakšna sredstva danes pomagajo pri poročevanju.

Razstavljenih bo nešteto časnikov in časopisov, ki smo jih izdajali in jih Slovenci še izdajamo in v tujini, zlasti v Ameriki. Priказano pa bo tudi z neverjetno živahnimi slikami, po kakšnih potih gredo slovenski časniki po širnem svetu. Videli boste ležeče lesene zemljevide in na njih spoznali, v katerih slovenskih okrajih največ čitajo in kako ogromno prostornino bi zavzel papir slovenskih dnevnikov in tednikov, če bi ga razgrnili po Sloveniji. Stevilke so kar vrtočljive. V posebnem paviljonu bomo poslušali govorjene novine in starinske pesmi, gledali bomo poročila v živih slikah. Vsak dan bo bilo tekli poučni filmi o novinarstvu in tisku. Najuglednejše ljubljanske tiskarne pokažejo svoje moderne stroje.

Razen tega pa bo jesenski velesejem imel še dolgo vrsto drugih prireditev, ki bodo kakor prekrasen okvir k razstavi slovenskega novinarstva. Naj omenimo zlasti čudovito pestro razstavo dragocenega cvetja in ribic, dalje prezanljivo razstavo misijonskega dela v Indiji, razstavo pohištva in še marsičesa drugega. Pridite si vse to ogledat!

Noši na tujem Iz življenja ameriških Slovencev

Cleveland, avgusta.

V Clevelandu je nedavno stala 48-letna Ivanka Turkova pri neki tramvajski postaji in čakala na tramvaj. Ko je privozil, je hitela čez cesto. V tem trenutku pa je pridrvel neki avtomobilist in jo podrl. Hudo ranjeno so prepeljali v bolnišnico, kjer je kmalu umrla. Vidci zatrjujejo, da avtomobilist ni kriv nesreče, ker je na prelazu svetila zeleno luč, znamenje, da je cesta prosta.

V East Worcesterju je doletela Svegalovo družino huda nesreča. Sinova Edvard in Josip sta se kopala v jezeru pri Cordrightu. Ker je 19-letni Josip začel potapljati, mu je 24-letni Edvard plaval na pomoč. Mlajši pa ga je tako oklenil okoli vratu, da je pobegnil tudi njega pod vodo in sta oba utonila.

Nedavno je bil v Clevelandu izvršen drzen roparski napad. Več neznancev je vdrla v podružnico Centralne nacionalne banke sredi mesta in odneslo 18.000 dolarjev. Policija je pri roparje izsledila. Med njimi je tudi neki Janez Vidmar, ki je nedavno pobegnil iz jetnišnice v Jeffersonu. Pri njem so našli še 3110 dolarjev.

Ob koncu julija se je peljal s kolesom po cesti v Clevelandu 15-letni Janez Rožič in ga je podrl neznani avtomobilist. Vendar se je Janez lahko še sam peljal domov. Doma mu je postalo slabo in so poklicali zdravnika, ki je odredil prevoz v bolnišnico, kjer je kmalu umrl.

Blizu Johnstowna je umrl 63-letni Luka Peterka, doma iz Moravč. V Ameriki je živel 10 let. Po dolgi in mučni bolezni je v Clevelandu umrl 52-letni Anton Turk. Rajniki se je podil na Vrhniki, kjer ima več sorodnikov. V Ameriki je bival 28 let. V Clevelandu so tudi pokopali Marijo Zrimčev, po domače Gorupovo, rojeno Ipavčev. Stela je 49 let. Pokojnica se je rodila v Ročinu na Primorskem. V Ameriki je živela 29 let. V bolnišnici v Clevelandu je umrla 56 letna Matilda Novotova, rojena Zavornikova. Zapustila je moč in sedem otrok. Rodila se je v vasi Grinjavcu pri Zagradcu na Dolenjskem. V Ameriki je bivala 36 let. V Chicagu je umrl 53-letni Janez Držič, doma iz Loč pri Brežicah. Po-

kojnik se je precej udeleževal pri raznih naših društvih. V Ellyju je v starosti 82 let umrl Josip Švajger, doma iz Crnomlja. Zapustil je ženo, dva sina in hčerko.

Smrtna nesreča rojaka v Nemčiji

Hamborn, avgusta.

Pred dnevi se je smrtno ponesrečil naš tovariš g. France Marcen iz Wehofena, star šele 44 let. Po rodu je bil iz Lopace pri Prevorju. Pokojnik je bil vnet član našega društva »Triglava« in zvest naročnik »Domovine«.

Njegova usoda je toliko bolj žalostna, ker se je tudi hotel udeležiti 20. t. m. izleta v domovino. Na usodni dan je še hotel pri svojih sorodnikih ukreniti vse potrebno za potovanje. Ko se je zvečer vračal domov in je že bil skoraj doma, mu je privozil od nasprotnih strani neki osebni avto in ga smrtno poškodoval.

Kako je bil pokojni France med nami in domačini priljubljen, je pokazal njegov pogreb, katerega so se udeležili mnogoštevilni rojaki in domačini. Društvo mu je poklonilo lep venec svežih cvetk. Zapušča ženo z dvema nepreskrbljenima otrokoma. Vsem žalostnim ostalim izrekamo naše prisrčno sožalje. Bodi mu tuja zemlja lahka!

Popotnikova torba Moravske volitve pred sodiščem

Lani 25. oktobra so bile občinske volitve tudi v občini Moravčah. Postavljeni sta bili dve listi: lista združene nacionalne opozicije z dotedanjim zaslužnim županom Ignacem Tomcem in lista JRZ. Med številnimi drugimi letaki se je tedaj pojavil tudi letak, naslovljen »Vsem poštenim Slovincem«, ki je vseboval sestavke, namenjene slovenskemu delavcu, zakaj on ne sme voliti JRZ. Letak je obravnaval znane dogodke ob priliki stavke v Kranju in navajal neke očitke na državno oblast. Nekaj teh letakov je prišlo tudi v roke moravškemu kaplanu. Ta je po lastni izpovedi en letak poslal tajništvu JRZ v Ljubljano, drugega pa je izročil orožniški postaji v Moravčah.

Orožniki so uvedli preiskavo in nato zadevo prijavili državnemu tožilstvu v Ljubljani, ki je dvignilo obtožbo proti Ignacu Tomcu in posestniku Janezu Lunderu iz Česnice kot razširjevalca teh letakov.

Tomca je državni tožilec poleg tega še obtožil, da je na nekem svojem volilnem sestanku iznašal neke obdolžitve proti ministru dr. Korošcu v zvezi z znanimi dogodki v Kranju. Državni tožilec je predlagal kaznovanje obeh obtožencev po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

Razprava pred ljubljanskim sodiščem je bila štirikrat preložena in se je poslednja vršila te dni pred sodnikom poedincem g. Franom Gorečanom. Državni tožilec dr. Pompe je namreč poleg v obtožbi navedenih prič predlagal od razprave do razprave nove priče, ki naj bi potrdile, da sta Tomc in Lunder omenjene letake delila, odnosno da je Tomc očitane mu besede na svojem volilnem sestanku res govoril. V teku procesa je bilo zaslišanih okrog 20 prič, delno pristašev JNS in delno pristašev JRZ. Zaslišana je bila tudi glavna priča kaplan Frkulj, ki pa se prvotno sploh ni mogel spominjati, kakšen napis je imel letak, ki ga je on izročil tajništvu JRZ, odnosno orožnikom. Šele pozneje se je spomnil, da je bil tisti letak enak onemu, zaradi katerega je bila dvignjena obtožba. Tudi ostale priče so bile dokaj nesigurne v svojih izpovedih. Tako Tomc kakor Lunder pa sta odločno tajila, da bi bila delila te letake, kakor je navajala obtožnica. Tomc je tudi zanikal, da bi bil govoril očitane mu be-

sede. V dokaz za resničnost svojega zagovora sta predlagala več prič, ki so zanju izpovedale razbremenilno. Pri zadnji razpravi je bil zaslišan tudi priča Skrjanc, ki ga je predlagal državni tožilec. Svoječas sta »Slovenec« in »Slovenski dom« prinašala obširna poročila o tem procesu in med drugim navajala, da bo Skrjanc glavna obremenilna priča proti obojema obtožencema. Izkazalo pa se je zdaj drugače. Skrjanc je namreč izpovedal, da je ob priliki občinskih volitev dobil v roke več različnih letakov, enega pa tudi na nekem Tomčevem volilnem sestanku. Ni se pa vedel več spominjati niti, kakšen je bil tisti letak, ki ga je dobil na Tomčevem sestanku, niti ni vedel njegove vsebine.

Ker državni tožilec pri razpravi ni stavil več nadaljnjih dokaznih predlogov, je sodnik zaključil razpravo. Državni tožilec dr. Pompe je predlagal obsodbo v smislu obtožbe, branilec obeh obtožencev odvetnik dr. Marjan Zajc pa je v daljših izjavanjih dokazoval neutemeljenost obtožbe. Poudarjal je, da je prišlo do ovadbe zoper oba obtoženca zgolj iz političnih nagibov. Dasi je bilo na predlog državnega tožilca zaslišanih okrog 20 prič, so si bile te z izjemo ene edine v tem, da niso mogle navesti ničesar obremenilnega za oba obtoženca, čeprav je bilo med njimi precej pristašev JRZ.

Sodnik je nato objavil sodbo, s katero sta bila oba obtoženca oproščena vsake krivde in kazni, stroške procesa pa bo trpela država na blagajna. Sodnik je sodbo utemeljil v tem smislu, da sodišče kljub vsem predlaganim dokazom ni našlo prav za prav nobenih dokazov za krivdo obeh obtožencev. Obremenilni priči Roškarju, zagrizenemu političnemu nasprotniku obtožencev, pa ni dala vere glede na verodostojnost izpovedi drugih prič, ki so skladno izpovedovale razbremenilno za obtoženca. Se tiste priče, ki so sprva obremenjevale, so potem v teku procesa povedale, da jim ni znano nič obremenilnega.

Pozna žrtev svetovne vojne

Maribor, avgusta.

Te dni se je odigrala na Teznu žaloigra, s katero se je zaključilo nesrečno življenje 60 letnega Franca Mulca. Mulec je bil pred svetovno vojno trden kmet. Prišla je vojna in moral je tudi on k vojakom. Na ruskem bojišču je bil ujet in od takrat je zmanjkala za njim vsaka sled. Vojna se je končala, žena je poizvedovala za možem, pa brez uspeha. Vsi znaki so kazali, da je Mulec mrtev. Ker določeno število let po vojni ni bilo nobenega znaka, da Mulec še živi, je njegova žena zaprosila za uvedbo postopanja, da se ji mož razglasi za mrtvega. Res je sodišče izreklo, da je Mulec mrtev, in žena se je vnovič poročila. Dobila je za moža nekega železničarja in počasi je svojega prvega moža pozabila.

Pred nekaj leti pa se je Mulec spet pojavil v domovini. Bil je v ujetništvu v daljni Sibiriji, odkoder so se izgubila vsa pisma, ki jih je pisal ženi v domovino. Po končani vojni ga je zajela boljševiška vihra in trajalo je nekaj let, preden si je lahko izposloval dovoljenje za povratek. Vračal se je ves radosten, da bo spet videl svojce. Toda našel je ženo poročeno z drugim in imetje v drugih rokah. Ves strt je šel s svojega nekdanjega doma v mesto in si poiskal delo v tvornici Kovini v Mariboru. Delal je tukaj nekaj let, počasi je pozabil gorje, ki ga je zadelo, in si je našel drugo žensko, s katero bi se bil rad poročil. Toda tudi tu je doživel razočaranje, ker si je žena izbrala drugega. To je bilo nekako pred tremi tedni. V obupu je segel po nožu in si prerezal žile, a so mu v bolnišnici rešili življenje. Ko se je vrnil iz bolnišnice, je šel spet na delo. Čedalje bolj pa je iskal utehe v pijanosti in prihajal prepozno na delo. Zadnje dni se je čisto vdal pijanosti in zato so mu službo odpovedali. Mulec je vzel odpoved mirno na znanje, šel je v gostilno in pil naprej. V tvornici pa niso odpovedi smatrali za resno, hoteli so ga samo ostrašiti, da bi se odrekel pijanosti. Zaradi tega se je napotil v ponedeljek prokurist tvornice inž. Pipuš na njegovo sta-

novanje na Teznu, da ga nagovori, naj zaprosi zopet za sprejem v službo. Z njegovo gospodinjjo je šel inž. Pipuš v podstrešno sobico, v kateri je Mulec stanoval. Ker se na trkanje ni odzval nihče, je inž. Pipuš vrata odprl. Nudil se mu je žalosten prizor. Na močni vrvi je visel Mulec že mrtev. Po toških udarcih usode je omagal prav za prav kot pozna žrtev strašnega svetovnega pokola.

Koroško pismo

Celovec, avgusta.

Nedavno je Peter Melha, po domače Pavčev iz Rožeka, obiskal svojo sestro ob Baškem jezeru. Pred odhodom se je hotel še okopati. Pri plavanju ga je naenkrat prijel krč in nesrečni fant je utonil.

Prav tako žalostna nesreča je zadela Veberjevo družino iz Rožeka. Najstarejši sin Franček je hotel natakati transmissijski jermen. Pri tem ga je jermen zgrabil za obleko in trebuh. Pretrgal mu je jetra in ga nato treslil v zid, da je Franček dobil še hude poškodbe na glavi. Vendar je imel še toliko moči, da se je privlekel na prosto. Ko so ga domači našli, je že izgubil zavest in je pol ure nato izdihnil. Franček Veber je letos končal drugi letnik obrtne šole. Prihodnje leto bi šoljo dovršil in prevzel vodstvo mizarskega podjetja. Oče mu je umrl pred tremi leti in podjetje je že težko čakalo mlade močne roke. S to nesrečo je bridko prizadeta zavedna slovenska družina. Franček je bil v svojem okraju zelo priljubljen in je obetal postati dober narodni delavec.

Zgodila se je še ena nesreča s transmissijskim jermenom. 10-letna Hilda Kušnikova iz Rut se je po neprevidnosti preveč približala jermenu, ki je gonil mlatilnico. Jermen je zgrabil deklico za lase, ji posnel vso kožo z glave in ji hkratu odtrgal obe ušesi. Nesrečno dekletce je bilo takoj prepeljano v celovško bolnišnico, kjer je preminilo.

Na Golici se je mudila družba izletnikov iz Bistrice v Rožu. Z družbo je bil sin tamošnjega nadučitelja Križmana. Fant se je norčeval iz navzočnega graničarja in ga je tako dolgo dražil, da je graničarja minila potrpežljivost. Prisilil je fantu zaušnico. Zaradi tega so celovski listi seveda napravili kar žaloigro. Očitati so graničarju balkanstvo in povzdigovali izziivača skoro v koroškega mučenika, da so lahko poživili na Koroškem sovraštvo do Slovencev.

Ženski vestnik

Vkuhanje sadja

Sadje je najbolj zdrava jed zlasti za otroke in se da na vse načine pripraviti. Najboljše je uživati sirovo sadje. Ker pa ne moremo vsega sadja naenkrat pojesti, odnosno porabiti, zato ga zakuhamo za zimo.

Pri nas je sicer navada, da se sadje, kar ga družina sproti ne poje, namoči za žganje ali pa predele v sadjevec, ker je našim ljudem pijača glavna! A gospodinjje bi morale vendar gledati, da bi za otroke nasušile dovolj hrušk in krljev in jim te v zimskem času, ko začne presnega sadja primanjkovati, kuhale ali pa dajale sirovo jesti. Razen tega bi morale poskrbeti, da bi nekaj sadja tudi ukuhale. Sicer je sladkor res drag in vsaka gospodinja se boji stroškov, a vseeno mezga ni tako velik strošek, ker na kilo kuhane in pretlačenega sadja potrebuješ le pol kile sladkorja (na češplje samo četrt kile). Recimo, za pet kil kuhanih in pretlačenih češplj je dovolj, če daš kilo sladkorja. Na pet kil kuhanih in pretlačenih jabolk je dovolj, če daš dve in četrt kile sladkorja.

Kako se pa sadje ukuhava, o tem smo podali že mnogo receptov, in imajo čitateljice »Domovine« gotovo te recepte shranjene, da lahko po njih ukuhajo sadje.

Naj pa podamo še en cenen in zelo dober recept, kako se pripravi jabolčna žolca iz

jabolčnih olupkov, ki jih sicer porablamo navadno za svinje.

Jabolčne olupke (jabolka, preden jih pričneš lupiti, dobro operi) daš v velik lonec ali kozo in naliješ nanje toliko vode, da stoji voda čez, nato jih pristavi. Vro naj približno dve do tri ure, da se dobro skuha. Ker se pa voda povre, jo je treba vedno dolivati. Ko so olupki kuhani in so se malo shladili, jih stresi s sokom vred v čisto vrečo. Vrečo zgoraj zaveži in obesi na primeren prostor, da se bo sok lahko ocedil. Pod vrečo postavi primerno skledo, v katero se bo sok odceljal, in pusti tako čez noč, da se sok dobro izcedi. Drugi dan sok stehaj. Na kilo soka daš pol kile sladkorja in kuhaš tako dolgo, da se zgosti, kar traja tri do štiri ure.

Da se pa prepričaš, ali je žolca res dobro kuhana, jo deni malo na krožnik, da se shladi in napravi kožico. Če se te kožice s prstom dotakneš, se ne sme prsta prijeti in se na prstu nič poznati. Še toplo napolni v segrete kozarce in drugi dan zaveži. Ta žolca je posebno dobra za nadev krofov. Je pa tudi dober namazek za na kruh, palačinke in drugo.

Za kuhinjo

Pečen krompirček s slanino (za eno osebo). Šest do sedem krompirčkov dobro operi in pristavi z mrzlo vodo. Ko je krompir kuhan, ga ocedi in olupi. V kozo razbela 10 dek tenko narezane slanine. Ko je slanina porumenela, poberi ocvirke na krožnik, v mast pa stresi narezani krompir, in naj se vsak košček lepo rumeno zapeče. Med pečenjem ga večkrat premešaj. Ko je krompir pečen, ga stresi na ocvirke in daj s solato na mizo.

Majoneza iz kumar. Malo zelenega peteršilja in krebuljice prevri v slani vodi, nato ocedi in polij z mrzlo vodo, otisni in drobno sesekljaj. Obenem sesekljaj s peteršiljem in krebuljico še dve sardeli, deko kaper in štiri kumare (kumare iz kozarca). Skozi sito pretlači štiri trdo kuhane rumenjake in sesekljane kumare, peteršilj in krebuljico. V skodelici pa mešaj žlico gorčice, 10 dek olja, malo kisa, malo popra in ščep sladkorja. Ko si dobro umešala, primešaj še

pretlačene kumare, rumenjake in drugo. Vse skupaj dobro zmešaj in daj s pečenim mrzlim mesom na mizo.

Kippik iz rezancev s sirom. 30 dek rezancev skuha v slanem kropu. Kuhane ocedi, polij z mrzlo vodo in dobro ocedi. V skledi pa mešaj, da narase, osem dek sirovega masla, 10 dek sladkorja v prahu, tri rumenjake, sok in naribano lupinico pol limone. Nato primešaj četrt kile pretlačenega domačega sira (skute), ocejene rezance, tri deke rozin in sneg treh beljakov. Kozo dobro pomaži s sirovim maslom in jo posuj z drobtinami, stresi noter pripravljene rezance, razravnaj in peci približno tri četrtine ure. Daš kot močnato jed z jabolčnim kompotom na mizo.

Kumare v solati s smetano. Kumare operi, olupi, zribaj ali zreži na tenke listke. Nato nalij na kumare kisle smetane, malo osoli, popopraj in dodaj še malo sesekljane kopro. Kumare zmešaj in daj takoj na mizo. Zmota je misliti, da morajo kumare dalje časa biti nasoljene in potem dobro iztisnjene, da so lažje prebavljive. Kumare treba le dobro in počasi žvečiti, pa ne bodo delale težav v želodcu.

Kvašeno testo za razne močnate jedi. V skledo stresi pol kile moka. V malo mleka postavi kvašček iz dveh dek kvasca in malo sladkorja. Vzhajani kvašček primešaj v moko, dodaj 10 dek sirovega masla, 10 dek sladkorja v prahu, eno jajce, malo soli, malo naribane limonove lupinice in toliko toplega mleka, da dobiš gosto tekoče testo. Testo dobro stepi in potem zlij na pomazano pekačo. Razravnaj in postavi na toplo, da vzhaja. Ko je testo vzhajalo, ga pomaži s stepenim jajcem, obloži s sadjem in speci. Sadje, kakor hruške, jabolka, češplje in drugo, pripravi takole: Hruške in jabolka olupi in zreži na prav tenke listke. Češplje razpolovi in odstrani koščice. Pri grozdju oberi jagode, da odstraniš peclje. Ko posuješ sadje po testu, posuj še s sladkorjem. Ko pa je testo pečeno, razreži (hladno) na poljubne kose. Isto testo lahko nadevaš tudi z domačim sirom (skuto). Sir pretlači skozi sito, primešaj tri jajca, malo kisle smetane, naribane limonove lupinice in po okusu sladkorja.

Jezero s petimi plastmi vode, ki se ne mešajo

V Ledenem morju blizu murmanske obale je otok Kildin, ki se lahko ponaša z edinstveno naravno posebnostjo. Ima jezero, katerega voda ima pet plasti drugo nad drugo, ki se medsebojno sploh ne mešajo. Ta prirodna posebnost je v Rusiji zakonito zaščitena.

Ako napravimo prerez skozi jezersko vodo od zgoraj navzdol, ugotovimo, da je zgornja plast meter debela in sestoji iz navadne sladke vode. Nato sledi tri do štiri metre debela plast nekoliko slane vode, ležeče na plasti vode, ki vsebuje mnogo več soli. Četrta plast vode je rožnate barve zaradi številnih bakterij. Čisto spodna, peta, plast je pa nasičena z žveplim vodikom, tako da v nji ni živalstva. Nasprotno pa je v gornjih plasteh mnogo vodnih rastlin in živalstva, kakršno živi v slani in sladki vodi. Sodijo, da ima četrta plast le rdeče bakterije, ki tako rekoč neprodušno ločijo gornje plasti od strupene vode najnižjih plasti. Rdeče bakterije namreč potrebujejo za sebe uhajajoči žvepleni vodikov plin, ki zato ne dospe v gornje plasti.

Doslej se jim še ni posrečilo razložiti uganke, zakaj se voda teh petih plasti med seboj ne meša. Vsaka plast vode ima svojo toploto in gostoto. Otok Kildin se dviga precej visoko nad morsk gladino. Spodnja plast vode v jezeru je najbrž ostanek morske vode, ki sicer drugje usahne in se postopno pomeša s sladko vodo, pri čemer navadno pogine morsk živalstvo in zamre rastlinstvo. Tu in tam se, živali in rastline vendar prilagode spremenjenim razmeram.

Razen tega lahko opazujejo na jezeru še en zelo zanimiv pojav. Plima in oseka bliž-

nega morja se kažeta v manjšem obsegu tudi na jezerski vodi, ki se dviga in pada kakor morska voda. Ruski učenjaki zato mislijo, da obstoji še neka zveza z morjem. Odkar ljudje pomnijo, je bilo ravnotežje petih plasti vode v jezeru zmerom neizpremenjeno.

Indijanski obred za dobro letino. Na svetu doslej še niso odkrili naroda ali manjšega plemena, ki bi zanj mogli reči, da nima vere v svojega boga ali bogove, katerim pripisujejo neko nadčloveško moč. Vsako ljudstvo pa ima tudi čisto svojevrsten način, kako je treba temu bogu ali bogovom služiti. Od verskih obredov, kar jih doslej poznamo, je prav posebne vrste oni, ki se ga poslužujejo Indijanci plemena Juchi. Vsako pomlad zbirajo ti ljudje korenine različnih zelenjav, jih kuhajo v velikanskih loncih, nato pa pijejo to kuhano vodo. Prvi pijejo vselej poglavarji in svečeniki. Pijača ima zelo trpek okus. Tudi ni prav posebno koristna, ker jih navadno izmed tistih, ki to vodo pijejo, vselej nekaj zbolji. Kljub temu pa pijejo to vodo vsaki po ves teden. Na ta način hočejo izkazati svojo globoko vdanost solnčnemu bogu. Indijanci se zberejo kar v celih trumah na kakem velikem prostoru in v vrsti čakajo na »božjo pijačo«. Pri tem svojem bogočastju so prepričani, da zahteva solnčni bog od njih telesnega in duhovnega očiščenja. To je torej neke vrste indijanska »spoved«. Indijanci so prepričani, da je od te spovedi odvisen tudi poljski pridelek.

Kitajci se naglo oborožujejo proti Japoncem

Japonsko-kitajski boji z nezmanjšano napetostjo vežejo radovednost vsega sveta. Vsi se sprašujejo, ali pomenijo dosedanji dogodki začetek velike vojne brez prave vojne napovedi ali pa se bosta rumena brata na koncu le spravila.

Mnogi menijo, da kitajska vojska ni dorasla vojaštvu svojega nasprotnika. Kitajcev je seveda več, toda Japonci so bolj oboroženi. Poznavalci kitajskih razmer cenijo vojaške sile Kitajske na dva milijona mož. Ta vojska sestoji iz 162 divizij. K temu številu pa je treba prišteti še četrtno milijona komunističnih miličnikov iz severnih pokrajin. Ti oddelki so izvrstno disciplinirani in sijajno oboroženi. Ti oddelki prihajajo v poštev kot odlična udarna sila.

Najslavnejša izmed kitajskih armad je bila vseko 19. armada, ki se je izkazala l. 1932. v bojih pri Šanghaju. Toda udeleževala se je raznih borb proti vstašem v notranjosti dežele in je v teh bojih skoro izginila. Izmed ostalih armad bo najboljše vojska maršala Čangkajška. Ta armada šteje kakšnih 120.000 mož in je najmoderneje oborožena. Armada spada nedvomno med najboljše oborožene kitajske čete, ki so jih izšolali nemški vojaški učitelji. Pravijo, da njeni vojak prav nič ne zaostajajo za japonsko vojsko.

Kitajske vojske so bolj ali manj orodje generalov, ki jim stojijo na čelu, zato so različne ne samo po kvaliteti, ampak tudi po številu moštva. Nekatere divizije štejejo komaj 7000, druge spet do 15.000 mož. Njih izurnjenost ni enaka. Med njimi je tudi mnogo

takšnih oddelkov, ki se bijejo po stari kitajski navadi s krivo sabljo. Baje so se vršili takšni boji v novejšem času celo pred Pekinom.

Slaba stran kitajske vojske je pa mornarica. Na morju se ne morejo Kitajci niti oddalečiti meriti z Japonci. Japonci po mili volji lahko drže v oblasti kitajsko obalo, kajti Kitajci imajo samo nekaj starih križark in le malo modernih ladij. Pač pa se je Kitajska v zadnjih letih preosnovala v pogledu letalstva. Izurila je precejšnje število letalcev in razpolaga danes približno s 400 letali. Kitajci so imeli v letalstvu ameriške in italijanske učitelje, aparati pa so ameriškega izvora, ker Kitajska še nima lastne industrije za izdelovanje letal. Tudi motorizacija kitajske vojske je še na zelo nizki stopnji. Topništvo se ne more ponašati z modernimi pridobitvami, ker nedostaja topov. Tudi strojnica imajo v kitajski vojski premalo. Te, kar jih je, pa so še različnih znamk. Kitajskim generalom povzroča nemalo skrb municija.

Po vsem tem lahko rečemo, da ima kitajski generalni štab dovolj skrbi in odgovornosti na svojih ramah. Zanašajo pa se kitajski generali na bojevitost svojih mož in upajo, da bodo po številu čet, ki so jim na razpolago in zaradi odličnega duha, ki vlada zdaj v kitajski vojski, kos nasprotniku. Seveda je treba k temu še pripomniti, da se zdaj složna Kitajska naglo oborožuje. Orožje in municijo si nabavljajo v Evropi. Ne da se torej prav nič reči, da je zmaga Japoncem že zagotovljena.

Čez 3000 let bo imel človek na nogah le palce

Razni ljudje, tudi slavni učenjaki, razmišljajo, do kolikšne popolnosti se lahko človek razvije v nekaj tisoč letih. Po večini se strinjajo s tem, da bo človek ugodneje živel, pa se kljub temu počutil neizmerno bolj nesrečnega in nezadovoljnega kakor danes. To nam že zdaj potrjujejo starejši ljudje, ko pravijo, kako skromno so včasih živeli, pa so bili vendar zadovoljnejši.

Glede razvoja človeškega telesa so misleci dvojnega nasprotnega si mnenja. Nekateri gledajo vse v najlepših barvah, drugi pa vidijo v daljni bodočnosti povsod le zapuščenost in nesmiselnost vsega stvarstva. Tak je tudi slavni angleški učenjak Barker, ki se ukvarja s preučevanjem življenjskih pojavov. Na podlagi svojega ogromnega znanja o razvoju človeka in njegovega napredka je začel razmišljati, kakšen bo človek čez 3000 let.

Njegove domneve so kaj malo vesele, kajti človek bo po njegovem mišljenju čez 3000 let, to je leta 4937. brez zob, popolnoma plešast, brez reber, brez nohtov, z enim samim prstom na nogi in kratkoviden. Kdor bo čez 3000 let imel še dobre oči, ga bodo razkazovali na razstavah in po cirkusih kot redkost.

Narava je namreč tako usmerjena, da vse človeške ude in zmožnosti, ki ne pridejo več v poštev, polagoma oslabi ali celo čisto odpravi ter jih nadomesti z drugimi potrebnej-

šimi in uporabljivejšimi. Čez 3000 let se bo človek hranil samo še s skrajno zgoščenimi jedili v obliki raznih kroglic, zato bodo zobje izgubili ves pomen za žvečenje in prebavo, postali bodo nepotrebni ter se bodo umaknili s pozorišča. Tudi lasje bodo izgubili varovalno službo, ki jo še opravljajo proti mrazu in vročini, saj se bodo ljudje znali drugače varovati proti takim vremenskim nadlogam.

Zaradi obutve bodo otopeni in počasi izgubili vsi prsti na nogi razen palca, ki pa se bo čez mero razvil in povzročil pri človeku neke posebne vrste hojo, podobno slonovi. Zdravniki učenjaki že danes opažajo, da človeška rebra slabijo in ni izključeno, da bodo čez nekaj tisoč let ostale samo še hrustančaste opore, ki bodo obdajale gornji del človeškega telesa. Ker so nohti zelo potrebni samo pri ročnem delu, ki bo čez nekaj tisoč let prišlo iz navade, bodo tudi nohti izgubili svojo službo in postopno izginili. Oči pa bodo tako oslabele, da bo človek brez naočnikov tako nenavaden, kakor recimo človek brez glave. Saj je že zdaj po nekaterih šolah skoro polovica učencev naočnikarjev.

Kdor se boji take oblike svojega telesa, naj se tolaži s tem, da se bo vse zgodilo šele čez 3000 let, če so namreč domneve angleškega učenjaka osnovane.

ske revolucije: zunanja nevarnost podpira notranje zedinjenje. Kitajski narod, ki ga vodi izobraženstvo, po večini evropsko šolano, je razumel in čutil s svojim zdravim nagonom, kako potrebno je zedinjenje velike države pod nankinško vlado. Zaslugo, da je prišlo do notranje sloge, je treba predvsem pripisovati maršalu Čangkajšku in njegovim sodelavcem. Eden izmed najpomembnejših Čangkajškovih sodelavcev je podpredsednik vlade in finančni minister dr. Kung, ki je tudi v tesnih rodbinskih zvezah s Čangkajškom.

Po zedinjenju Kitajske pod nankinško vlado je izvedel finančni minister dr. Kung ustaljenje vrednosti kitajskega dolarja in sicer tako, da je vrednost 100 kitajskih dolarjev enaka 30 ameriškim dolarjem. Zatem je vlada na Čangkajškov predlog izdelala načrt prve kitajske petletke po ruskem vzoru. Za petletko bo treba okrog 42 milijard dinarjev po naši vrednosti. S to vsoto bi naj bila pospešena gospodarska obnova največje države na svetu. Predvsem je v načrtu gradnja železnice, ki bi naj služile med drugim zlasti preseljevanju prebivalstva iz preobljudenih pokrajin v notranje dežele, kjer je dovolj plodne zemlje in malo ljudi zaradi slabih prometnih zvez.

V 55 letih, od gradnje prve kitajske železnice (od l. 1881. do l. 1936) je bilo na Kitajskem zgrajenih 8000 km železnic, povprečno 150 km na leto. Po načrtu petletke pa mora biti zgrajenih v letih 1938. do 1943. nadaljnih 8000 km železnic, to se pravi na leto 1500 km. Razen tega pa bodo tudi izboljšali kmetijstvo, uvedli stroje za obdelovanje in začeli bodo velikopotezno izkoriščati doslej še neizrabljene ogromne površine rodovitne zemlje. Doslej še čakata od 300 milijonov hektarov izvrstne rodovitne zemlje okrog dve tretjini, da ju preorje kitajski kmet. V skladu z velikimi številkami o rodovitni zemlji Kitajske so tudi številke o količini pridelkov. Tako so lani pridelali pet milijonov vagonov riža in tri milijone vagonov pšenice. Vendar morajo nekatere pokrajine še uvažati riž. Načrt petletke določa tudi izgradnjo živilske industrije, zidanje mlinov, sladkornih tvornic, pivovarn, ureditev izvoza pridelkov, predvsem čaja in soje.

Samo po sebi se razume, da Kitajska ne more izvesti petletke le s svojimi silami. Zato računa predvsem s pomočjo in nabavami iz tujine, predvsem iz držav z razvito industrijo.

Nekatere evropske države, ki izvažajo svoje industrijske izdelke na Kitajsko, imajo najboljše mnenje o Kitajski. Kitajska je ena izmed zelo redkih držav, kamor je izvoz prost. Kitajska plačuje vse nabave v gotovini ali s kratkoročnimi krediti natančno kakor malokatera država. Marsikdo najbrž ne ve, da je Kitajska sorazmerno najmanj zadolžena država na svetu. Od skupne vsote notranjih in zunanjih dolgov odpade na Kitajskem na prebivalca šest ameriških dolarjev, na Japonskem pa celo 223 dolarjev, a po znižanju vrednosti jena (japonske valute) še celo več. Na Češkoslovaškem odpade na prebivalca 110 dolarjev državnih dolgov.

Kitajska si tudi mnogo prizadeva, da bi uredila svoje šolstvo. Zdaj ima že 110 raznih višjih šol, 80 univerz in 30 visokih tehniških šol. Vendar je število dijakov še nizko. Na vseučiliščih je lani študiralo 45.000 dijakov, med njimi 5000 žensk, na tehnikah pa samo 5000. Zato bodo potrebovali še mnogo tujih inženjerjev in strokovnjakov pri izvedbi petletke. Toda vprašanje je, kdaj se bo Kitajska lahko lotila izvedbe načrta petletke zaradi vojne.

Čehoslovaki resno razmišljajo o sodelovanju svoje industrije pri kitajski petletki. Velika češkoslovaška podjetja imajo na Kitajskem svoja zastopstva in stalne podružnice. Razen tega je bil nedavno ustanovljen v Pragi priprav. odbor bodočega češkoslovaškega kitajskega gospodarskega zavoda. Odločujoči činitelji na Češkoslovaškem zato zasledujejo dogodke na Kitajskem s posebnim zanimanjem.

Kitajska pripravlja petletko za dvig gospodarstva

Največja država na svetu je s 450 milijoni prebivalcev kitajska republika, ki stremi v zadnjih letih h gospodarskemu prerojenju po smernicah velikega kitajskega revolucionarja dr. Sunjacena. Sunjacenovi načrti so

že izza l. 1911, a doslej niso mogli biti izvedeni zaradi svetovne vojne in povojnih zmešnjav. Japonsko ogražanje severnih kitajskih pokrajin je pospešilo notranjo utrditev. Ponavljajo se izkušnje ruske in franco-

✕ **Japonska ima preveč ljudi.** Na Japonskem, na otokih Formosi in Koreji živi po ljudskem štetju iz leta 1935 okrog 100 milijonov ljudi, kar pomeni, da pride 146 prebivalcev na vsak kvadratni kilometer. Na Japonskem v tesnejšem pomenu besede jih pride celo 181 na kvadratni kilometer. Japonci se hitro množe, kar se vidi zlasti, če jih primerjamo z evropskimi narodi. Na Japonskem se rodi na leto povprečno 2.200.000 otrok. Če pa računamo še otoka Formoso in Korejo, pa 3.000.000. Na 1.000 prebivalcev pride na Japonskem okrog 32 porodov. Ker je umrljivost razmeroma visoka, na 1.000 prebivalcev 17 ali pa še več, znaša prirastek prebivalstva 16 na 1.000 prebivalcev. V Nemčiji znaša prirastek pri 19 porodih 7 na 1.000 prebivalcev. Z Japonsko se lahko merita v Evropi samo Jugoslavija in Rumunija s številom porodov 31 in 32 in naravnim prirastkom s 14,5 in 11,7 na 1.000 prebivalcev. Sosea Japonske Rusija je pa v tem pogledu še na boljšem, saj ima 44 porodov na 1.000 prebivalcev in prirastek 25 na 1.000. Toda Jugoslavija in Rusija še daleč nista tako goste naseljeni kakor Japonska. V Jugoslaviji pride 56 prebivalcev na kvadratni kilometer, v Evropski Rusiji pa celo samo 16. Zato je razumljivo, da je japonski pohlep po tuji zemlji vedno hujši. Japonci so stinjen narod in kot tak morajo siliti na tuja ozemlja.

✕ **Vreča kengurujke za denarnico.** V Sidneyu v Avstraliji je nedavno zbujała pozornost neka Daisy Shepherdova. Hodila je z ukročeno kengurujko po mestu, in če je morala kje v trgovini kaj plačati, je vzela denarnico iz kengurujkine mošnje. Zaradi tega so jo klicali na sodišče. Obtožena je bila, da trpinči živali. Čeprav je dokazala, da njeno početje kengurujki ne povzroča nobene sitnosti in ne bolečin, je morala vendar plačati občutno denarno kazen.

✕ **Mesto brez mesa.** V bližini hindostanske naselbine Moradabad stoji kraj, ki so mu nadeli ime »mesto brez mesa«. V njem živijo le štirje ljudje. Kljub redki naseljenosti pa ta kraj ne spada med najmirnejše na svetu, saj imajo v tej mali naselbini nič manj kakor tisoč psov. Ustanovitelj tega nenavadnega naselja je neki Anglež. Sem se je preselil kmalu nato, ko mu je na potovanju po Indiji umrla njegova žena zaradi zastrupitve z mesom. Od tega časa naprej je postal največji sovražnik mesnih jedi. Sklenil je svetu celo pokazati, da ni prav nič potrebna mesna hrana. V ta namen je ustanovil v okolici Moradabada pasjo kolonijo, ki jo oskrbujejo štirje ljudje. Pse hranijo samo z zelenjavno hrano že čez tri leta. To je temu čudnemu Angležu zadosten dokaz, da morejo psi čisto lepo živeti brez mesa. Na podlagi teh svojih doživetij hoče zdaj tudi za ljudi, posebno še zato, ker je mesna hrana precej draga, postaviti trditve, da res ni neogibno potrebno, da bi moral človek poleg druge hrane jesti tudi meso.

✕ **V ječi je postal pisatelj.** Predsednik poljske republike je pomilostil roparja Piaseckega, ki je bil znan po vsej Poljski zaradi svojih drznih ropov in umorov. Pred 12 leti je Piasecki ubil nekega trgovca v Varšavi in mu izropal trgovino. Čez nekaj dni pa so ga že ujeli in obsodili na smrt. Toda dan pred izvršitvijo smrtnih obsodb se je predsednik republike spomnil vojaških zaslug obsojenca in njegovih junaštev med borbo za neodvisnost Poljske in je spremenil smrtno kazen na 15 let ječe. Piasecki je bil zelo hvaležen življenju, da ga ni zapustilo, in ga je sklenil popraviti. Dolge ure samote v ječi je porabil za branje. Prečital je vse, kar je mogel dobiti, se navdušil za leposlovje in začel še sam izražati svoje misli in doživljanje na papirju. V dveh letih je spisal svoj prvi roman, ki ga je zajel iz svojega burnega življenja. Ko je knjiga izšla, je bil deležen izredno velikega uspeha. Spisal je še drugo knjigo in svojo pisateljsko nadarjenost še bolj potrdil. Razna poljska leposlovna društva so sklenila zavzeti se z vsemi močmi pri predsedniku republike, da jim pisatelja osvobodijo. »Ropar Piasecki je mrtev, na njegovo mesto pa je stopil romanopisec Piasecki,« so rekli in nadlegovali predsednika republike s tako vztraj-

Konfekcija

iz eastne tovarne

BLUZE iz vzorčastega delena	30	DAMSKÉ OBLEKE iz modne karirane tkanine	115
DAMSKA KRILA iz sportne vzorčaste tkanine	59	DAMSKÉ KOSTUMI iz sportne tkanine	155
DAMSKÉ OBLEKE iz pomodne tkanine Različni kroji	76	DAMSKI PLAŠCI iz volnene tkanine	250

Sternecki

CELJE 97

UMNOSTI - K - Z - V - N - O - R - O - V - I - N - A - S - T - O - Z - I

nostjo, da se je navsezadnje vdal in jim ga izročil tri leta pred odsluženjem kazni.

✕ **Premajhno pismo.** Na pošto v Lodeveu v Franciji je prišel nekega dne moški, da bi oddal pismo. Toda uradnik ni hotel sprejeti pisma, ker je bilo le en kvadratni centimeter veliko. Odpošiljatelj tega drobnega pisma je nato pošto tožil in je tožbo dobil, češ da v uradnih predpisih ni nobenih določil, kako pismo ne sme biti majhno, ampak le, kako ne sme biti veliko.

✕ **Mestece dveh tednov.** V Bloemendal-Vogelenzangu na Nizozemskem so imeli letos skavti svoje mednarodno taborjenje. Zbralo se jih je 35.000 iz 44 narodnosti in so si ustanovili pravcato mestece s svojo banko, svojo pošto, svojim živilskim trgov in z lastnim gledališčem. Celodnevnik so izdajali; pisan je bil pretežno v holandsčini, angleščini in francosčini.

✕ **Kmetije sredi Pariza.** Obiskovalci Pariza si pač ne morejo misliti, da je v Parizu še kaj kmečkih posestev. Tudi premnogi Parizani si bodo le težko predstavljali, da leži ob končni postaji neke podtalne železniške proge posestvo s kravami, perutnino in z vsem, kar spada h kmetiji. V predmestju Bellevilleu leži ta kmetija in izvira še iz časa, ko so v Bellevilleu stali pariški trdnjavski zidovi. Lastnik tega posestva, Terrisse, pripoveduje rad o starih časih. V Parizu so seveda le še štiri ali pet kmetij, ki so se držale dalje časa kakor mljini, ki so stali svoječasnno na Montmartru in ki spadajo v drugi obliki še danes med značilnosti tega mestnega predela. Stari Terrisse, ki gospodari že štirideset let na pariški zemlji, pripoveduje, kako je v svoji mladosti vsak večer vozil z vprego v mesto, kjer je prodajal mleko na Opernem trgu. V ranem jutru je naganjal živino na širne zelene pašnike, ki so se razprostirali okrog posestva njegovih očetov. Ti so seveda že davno izginili, stara posestva, vsaj nekatera, so se pa obdržala in njih lastniki se trdno drže svoje zemlje.

✕ **Jesih proti strupenim kačam.** Vojaška oblastva britanske Indije so odredila, da si naj angleški in domači vojaki pred vsakim pohodom skozi džunglo namažejo noge in meča z jesihom, ker se takih nog kače ne dotaknejo rade. Oblastva upajo, da se bo s tem ravnanjem znižalo število žrtev strupenih kač.

✕ **Zločini odkriti šele čez sto let.** Nedavno so podirali najstarejšo hišo v Budimpešti.

Pri tem so našli v njeni kleti 15 človeških okostij. Vsi znaki so kazali da gre za okostja umorjenih oseb, ki so jih bili zakopali v ta zapuščen del hiše. Omenjeno hišo so zgradili pred dve sto leti. Ni bila samo najstarejša, temveč tudi največja hiša madžarske prestolnice. Stari Peštanci so trdili, da je ta hiša svojim lastnikom pred vojno donosala vsako uro zlat ducat. Okrog nje so se spletle vedno skrivnostne legende. Ljudje so pripovedovali, da so se v njenih kletnih prostorih ob začetku prejšnjega stoletja odigravali skrivnostni dogodki. Oblastva so dala preiskati, ali so te govorice upravičene, niso pa mogla odkriti ničesar posebnega. Iz starih zapiskov so zdaj ugotovili, da je bila v hiši tudi gostilna, kjer se niso zbirali samo sumljivi ljudje stare Pešte s svojimi ženskimi priveski, temveč tudi bogati trgovci tujine. Pogosto se je zgodilo, da so njih svojci zaman čakali na njih povratek. Vse preiskave oblastev so bile zaman. Kakor se je zdaj pokazalo, so te nesrečneže ropali in trupla pokopavali v širnem kletnem prostoru hiše. Policija je dala teh petnajst okostij, ki so jih zdaj odkrili, preiskati od zdravnikov. Ti so ugotovili, da gre v vseh primerih za moška okostja, ki so ležala kakšnih sto let v zemlji. Policija meni, da gre po večini za okostja trgovcev iz balkanskih dežel in Rusije, ki so tedaj često prihajali v Budimpešto.

✕ **Serum proti zastrupitvi z gobami.** Pariški listi poročajo, da je profesor dr. Binet odkril zanesljivo sredstvo zoper zastrupitev z gobami. Ko je raziskoval kri oseb, ki so se zastrupile z gobami, je ugotovil, da je v njej pogosto celo za petino manj groznega sladkorja kakor sicer. To pa je tudi vzrok slabosti, krčev in naglega propadanja telesne sile ki ga kažejo takšni zastrupljeni. Binet je poizkusil potem ugonobiti strupen gob z dovajanjem glikoze v kri. Svoje poskuse je delal dolgo časa s kuncji, ki jim je vbrizgaval strupa iz posušenih gob. Med tem ko so vse druge živali v kratkem pokazale iste pojave kakor ljudje, ki so se zastrupili s gobami, so ti pojavi popolnoma izostali pri živalih, ki jih je Binet obvaroval s serumom, katerega glavna sestavina je bil grozdní sladkor. Tudi njegovi poznejši poskusi z ljudmi so imeli popoln uspeh. Profesor Binet poudarja zlasti to, da je njegov pripomoček nad vse preprost. Tudi na deželi, kjer je največ zastrupitev z gobami, je mogoč njegov postopek hitro uporabiti. Grozdní sladkor se dobi tudi iz medu.

Radio Ljubljana

od 29. avgusta do 5. septembra

Nedelja, 29. avgusta: 8.00: Flavta solo (igral bo Filip Bernard, pri klavirju bo prof. Lipovšek). 9.00: Čas, poročila, spored. 9.15: Vesel jutni pozdrav (radijski orkester). 10.15: Verski govor (dr. Gvido Rant). 10.30: Prenos spominskih svečanosti Zveze bojevnikov z Brezij, združenih s položitvijo in blagoslovitvijo temeljnega kamna za skupen spomenik Slovencev — žrtvam svetovne vojne. 12.00: Spomini na Johanna Straussa (plošče). 13.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 13.15: Prelavec-Bernard: Venček narodnih pesmi s spremljevanjem radijskega orkestra (pel bo Roman Petrovčič). 17.00: Kmetijska ura: Kmetijska gospodarska navodila in poročila. 17.30: Venčki slovenskih narodnih pesmi s spremljevanjem radijskega orkestra (peli bodo Poldka Zupanova, Bogdana Stritarjeva, Ivan Franzl in Tone Petrovčič). 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Etika naših narodnih umotvorov. 19.50: Harmonika solo (Stante Milan). 20.30: Ruski sekstet. 21.15: Radijski orkester. 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Vesele pesmi bo pel Drago Zaggar.

Ponedeljek, 30. avgusta: 12.00: Pesmi iz operet (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Schubertove pesmi (plošče). 14.00: Vreme, borza. 19.00: Prenos iz Salzburga: Mozart: »Figarova svatba«. 22.40: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila.

Torek, 31. avgusta: 12.00: Odlomki iz oper (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Koncert radijskega orkestra. 14.00: Vreme, borza. 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Vas in mesto v naši narodni glasbi (Anton Dobronić, komponist iz Zagreba). 19.50: 10 minut zabave. 20.10: Ribarstvo v dravski banovini (Alojzij Šuligoj). 20.30: Večer operetne glasbe (sodelovala bosta Jelka Igličeva in radijski orkester. 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Za ples (plošče).

Sreda, 1. septembra: 10.00: Prenos otvoritve ljubljanskega velesejma. 12.00: Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah). 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Španski napevi (plošče). 14.00: Vreme, borza. 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Šah. 20.00: Harmonika in citre (plošče). 20.10: Mladinska ura: Eno in drugo še o glasbilih. (dr. Anton Dolinar). 20.30: III. koncert oddelka zbora Glasbene Matice: Narodne in Kokošarjeve zbirke v Adamičevi priredbi (vodil bo ravnatelj Albin Lajovic). 21.15: Podoknice (plošče). 21.30: Radijski orkester. 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Radijski orkester.

Četrtek, 2. septembra: 12.00: Zvezde in zvezdniki pojo (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Radijski orkester. 14.: Vreme, borza. 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Glazunov: Koncertni valček (plošča). 20.10: Zgodovinsko ozadje slovenske narodne pesmi, III. predavanje (dr. Ivan Grafenauer). 20.30: Večer operne glasbe (sodelovali bodo Robert Primožič — bariton, profesor Lipovšek — klavir in radijski orkester). 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Cimermanov trio.

Petek, 3. septembra: 12.00: Iz naših logov in gajev (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Čajkovski: Casse, noisette suite (plošče). 14.00: Vreme, borza. 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Predavanje o kulturnih delavcih kamniškega okraja (Jože Vombergar). 20.00: Arietta: Marina, trio (Michele Fleta, Sagi-Barba in Revenga). 20.10: Vzgoja otrokovega značaja (Marija Kovačeva). 20.30: Koncert oddelka

godbe »Sloge«, vmes samospevi Mirka Dolničarja. 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.30: Angleške plošče.

Sobota, 4. septembra: 12.00: Plošče zavrtimo, v venček povežimo. 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Plošče zavrtimo. 14.00: Vreme. 18.00: Kmečki trio. 18.40: Pogovori s poslušalci. 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Pregled sporeda. 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar). 20.30: Pratika za mesec kimavec ali september. Besedilo oskrbel in oddajo bo vodil profesor Niko Kuret. Sodelovali bodo člani radijske igralske družine in Veseli vandroveci, vmes plošče. 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Radijski orkester.

Za smeh in kratek čas

RAZKUŽENO MLEKO

Občutljiv gospod novi služkinji: »Ali veste čisto za gotovo, da ni nobenih bacilov več v mleku?«

Jera: »Čisto za gotovo! Saj če jih mišnica, ki sem jo nasula v mleko, ne pomori, potem jih nobena reč več ne more!«

DRUGI DEL PESMI

Gost: »Gospod krčmar, kdo pa sta ta dva mlada pusteža tam v kotu?«

Krčmar: »To sta novoporočenca na ženitovanjskem potovanju.«

Gost: »To ni mogoče, saj vendar vidite, da se drug za drugega ne zmenita.«

Krčmar: »Seveda ne, ker se že vračata z ženitovanjskega potovanja.«

SKRAJNI ČAS

Dušan: »Za vas, gospodična, bi šel na konec sveta.«

Zora: »Skrajni čas, da odidete...«

PRILIKA

Branko: Oh, draga gospodična, kako imate lepe roke in nežne prste.«

Vera: »No, jaz tudi mislim, da bi zaročni prstan za takšen prstek ne veljal mnogo.«

PRI PEKU

Pek: »Milostiva, kruh se je danes podražil.«

Gospa: »Nič ne de, pa mi dajte včerajšnjega.«

Mali oglasi

POSTEN FANT

kmečkih staršev, star 17 let, se želi izučiti v avtomehaniki. Povprašati je pri Francu Slaku, Globodol št. 2, pošta Mirna peč.

PRODAM POSESTVO

gospodarsko poslopje v zelo dobrem stanju v okolici Zagorja (pod Sv. Goro). Matija Slapnik, vas Ravne št. 7, pošta Vače pri Litiji.

PRODA SE MALO POSESTVO

pripravno za upokojenca. Hišica z električno lučjo, njiva, sadno drevje, 20 minut iz trga Sevnice. Za 20.000 Din. Dopisi na upravo »Domovine«, Ljubljana, pod »Industrijski kraj«.

DVE MALI POSESTVI

pri Laškem naprodaj; primerni za upokojenca. Cena 18.000 in 28.000 Din. Naslov v ogl. odd. »Domovine«.

Novosti

perila, obleke, pumparice i. t. d. nudi ceneno

PRESKER,
Sv. Petra c. 24.

Od 1. — 12. septembra

LJUBLJANSKI VELESEJEM

50% popusta na železnici, parobrodih. Na odhodni železniški postaji kupite rumeno legitimacijo za din 2.—.

RAZSTAVA slov. novinarstva

Razstava Indija. Materi za otroka. Umetnost. Vrtnarstvo. Eksotične ribice. Zoo. Male domače živali. Industrija, obrt.

Tekmovanje harmonikarjev 12. IX. KRASNO ZABAVIŠČE.

VELIKOMESTNI VARIETE, popoldanske predstave zastoj.

Vabimo Vas!

HRANILNE VLOGE

vseh denarnih zavodov, terjatve in vrednostne papirje vnovčim najkulantneje po najvišji ceni takoj v gotovini A. Planinšek, Ljubljana, Beethovnova ul. 14. Telefon 35-10.

HRANILNE KNJIŽICE

prodate ali kupite zelo ugodno potom moje oblastveno dovoljene pisarne. Takojšnja gotovina. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ul. 12. Telefon 38-10.

OSTANKI

IZ MARIBORSKIH TEKSTILNIH TOVARN, prístnobarvni, brez napak, noben kos izpod 3 m, in sicer:

Paket »Serija H« z vsebino 16—21 m prima oxfordov, cefirjev, touringov in frenžev za posebno močne moške srajce v najlepših vzorcih.

Paket »Serija M« z vsebino 16—21 m pralnega blaga za ženske obleke in dečke, kretona in druka za predpasnike, delena, krepa in polsvile za bluze in obleke v izbrano lepi sestavi.

Paket »Serija « z vsebino 3—3.20 m dobrega sukna za moško obleko, damski kostum, oziroma plašč. Vsak paket poštnine prosto samo 136 Din.

Serijo H in M pošiljam tudi mešano, torej vsakega pol. Stalna zaloga ostankov finega sukna in kamgarna od 62 Din naprej. Neprimerno vzajem nazaj in zamenjam. Pišite še danes na razpošiljalnico »KOSMOS«, Maribor, Kralja Petra trg.

NOVOST! Samo Din 98.—

št. 63.719. Ceuena, a dobra Shooek-Profi zapestna ura, točno regulirana, lep kromiran okrov zapestnica iz usnja. — številčnica in kazalo osvetljena (Radium)

Din 98.—.

Zahtevajte veliki cenik, ki ga dobite zastoj in poštne prosto. Velike izbira ur, zlatnine in srebrnine.

Lastna protokolirana tovarna ur v švicl

H. SUTTNER, LJUBLJANA 6.